

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10141

TRIT IN DER NAKHT

Hadasa Rubin

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

הדסה רובין

טריט אין דער נאכט

הר. א. א. א.

הר. א. א. א.

הר. א. א. א.

HADASA RUBIN
—
KROKI WŚRÓD NOCY

רעד: ד. ספארד
Red.: D. SFARD

אילוסטראציעס און הילע געצייכנט: ל. מערגאזשילסקי
Ilustracje i okładkę wykonał: L. MERGASZYLSKI

Printed in Poland

Wydawnictwo „Idisz Buch“, Warszawa, Nowogrodzka 5

Nr zam. 2157. Nakład 1000 egz. Druk ukończono w grudniu 1957 r. Ark.
druk. 7,5, ark. wyd. 4. Papier rotogr. III kl. 61×86, 120 g.
Druk RSW. „Prasa“, Warszawa, Tarczyńska 8. A-60

הדסה רובין

טריט אין דער נאכט

ווארשע

פארלאג

1957

פּונוואנען קומט די פרייד צו מיר...

פּונוואנען קומט די פרייד צו מיר
אזא לויטערע און שטילע,
פּונוואנען קומען זיי צו מיר,
די פרידיקע געפילן? —

פּונוואנען קומט די פרייד צו מיר?
ווען ס'טוט א פרעמדער גוט א שמייכל,
— ווי פרעמד ער זאל נישט זיין צו מיר —
קומט אן די פרייד מיט ימים ווייכקייט.

אויף יעדן פריינדלעך ווארט כ'פארמאג
אן אוצר ווארעמקייט און גוטסקייט.
מיר דאכט זיך, או מיין גוטער זאג
העלפט עמעצן, איז זייער נוצלעך.

איך וויל, ס'זאל גליקלעך זיין די וועלט —
נישטא פאר מיר קיין פרעמדע טרערן.
ווען כ'שעם זיך נישט, כ'וואלט מענטשן אפגעשטעלט
מיט הייסער טרייסט: די וועלט וועט שענער ווערן!

רהמנות

ווען א בלעטעלע צווייט
פאלט אראפ פון א בוים
בלייד, אנעמיש און מיד,
ווי א זיפץ, ווי א טרוים —

ווען א בלעטעלע פאלט
און בלייבט ליגן אין גראז,
קוקט פארווונדערט א שטראל
און פארשטייט נישט: פארוואָס?

גיט זיך האַסטיק א ריס
דורכן בלויקייט און גרינס
און — שטעכט דורך מיט זיין שפיז
א ווייס בלעטעלע דין.

אומרו

אין א נאכט אזא
איז מיר אומעטיק
אין א נאכט אזא
איז הימל בלומענדיק
בין איך אומרואיך
ס'איז מיר אומעטיק.

אין א נאכט אזא
זענען ווייטן פייכט
מאטערט מיד די נאכט
ס'איז מיר אומעטיק
ווייטן זענען פייכט
הימל — בלומענדיק
אין א נאכט אזא.

1934

שרעק

ביינאכט טאיעט עס זיך ביי מיין צוקאפנס
און רייסט ביי די האָר מיך אַראָפּ פון געלעגער.
איך זע עס אין לופטן
איך הער אינעם קלאַפּן
פון שטאַטישן זייגער
אין שטילקייט פון נאַכט.

ווי פינגער, ווי טויזנטער פינגער, די קרעכצן —
זיי רוקן זיך, קריכן, זיי שאַרן זיך צו.
זיי ווילן מיך מוטשן,
זיי וועלן מיר שלעכטס טאָן,
אויף שטיקער צערייסן מיין רו.

ס'דרייט די שרעק פאר מיר א שטריק.
אויף מיין אומרו וועל איך הענגען.
כ'שריי!

נאָר ס'קומט דאָס קול פון ערגעץ צוריק
און ס'ווערט אַרום דעם האַרץ מיר ענגער.

צום יידישן זעלנער

דורותווייז שטרעקט זיך דאָס כאַמישע גלוסטן
צו אונדזערע שטיבער אָן שטראַף, אָן פארבאַט
מיט פיקעס אין בייכער, מיט אייזנס אין ברוסטן,
מיט בלוט אויף די הענט אין נאַמען פון גאָט.

ס'איז שיכורער זונטיק געווען אונדזער גורל
און האָט מיט א שטומפיקער שווערד אונדז געדראָט.
געקוקט אין די שויבן מיט שרפות און מורא,
געצלמט מיט טויט און באַשפיגן מיט שפּאַט.

נאָר וואָס זענען טויטן, אַנטקעגן דער בושה
צו פאַלן אָן קאַמף, פארהאַסט און געשענדט?
ווער קען זיין די פינצטערע פלעקן פארווישן,
ווען ס'קייקלען זיך קעפּ און עס שווייגן די הענט?

אַט גייט ער, דער כאַם מיט פויק און טרומייטער
און שווענקט זיינע פענער אין בלוט פון מיין פאַלק.
פארשאַלטן זאָל זיין, ווער ס'איז טויב אויף דעם ווייטיק,
ווער ס'הערט נישט דעם רוף פון געפייניקטן פאַלק!

פארשאַלטן זאָל זיין, ווער עס האַלט שלעכט דאָס וואָפן,
וועמען ס'לעבן איז ליב אויך אין שפּאַט און אין שאַנד —
אויב נאָר זיין געדאַנק איז פון שלאַכט-פעלד אַנטלאָפן,
אויב ס'האַט אויפן שלאַכט-פעלד פארהאַקט זיך זיין האַנט.

סע שרייען נקמה די פינצטערע נעכטנס,
די קינפטיקע דורות באַקוקן אונדז בלינד.
איז הייליק דיין קאַמף, איז דיין קאַמף א גערעכטער.
אויף טויט — מיט צען טויטן, פאר מאמע און קינד.

1942

צו מיין אומגעקומענער

אין יענער נאכט
האָסטו אזוי מורא געהאַט צו זיצן.
און אפשר ביסטו געליגן
און האָסט געטראַכט,
און אפשר האָסטו געשוויגן,
און אפשר האָסטו געשריגן
און נישט געטראַכט
אין יענער נאכט? -

ביינאַכט?

און אפשר באַגינען,
ווען טוי איז געלעגן אויף גראַז?
איד זוך. איד זוך און קאָן נישט געפונען
די מאַס.

1941

מיין יידיש קינד

דאָס גאַנצע ליכט פון גאַרער ברייט,
די גאַנצע פרייד
פון ווינט-געבלאָז
אויף זייד פון גראָז,
פון שטראַלן-שפּיל,
מיין צאַרט געפּיל
אַן פּלעק, אָן זינד —
דיר, קינד,
דיר, יידיש קינד.

אז אין אייגעלעך אין דיינע
זאָלן אויפשיינען די שיינען
אין אַ פרייד-קאַליר.
נאָר טאַמער האַסטו פאַרשטאַנען
דעם לעצטן געשריי פון דיין מאַמע
און ער שרייט אין דיר?

ווערן מיינע דלאַניעס ליידיק,
זוי אַ מדבר פּוסט.
ווערט דאָס ליכט מיר מער נישט נייטיק,
מיר זאָל זיין דיין פיין און ווייטיק,
קינד, מיין יידיש קינד.

נאמור-געזעץ

אויב דו וועסט זאָגן צום קינד אינעם וויגל:
דו נארעלע איינער, וואָס טויג דיר דאָס גיין?
אין בעטל איז ווייכער. דאָרט — לוייערן שטייגן,
א קאַנט פון א בענקל, א שאַרף פון א שטיין.

שטעלסטו איין שפּאַן נאָר — דאָן ביסטו פארפאלן.
מיט נייעם דראַט אלץ דאָרט, אויף יענער זייט וואָנט.
נישט בעסער דען, ליגנדיק כאַפּן די שטראַלן,
און זיצנדיק, גלעטן די שייַן מיט דער האַנט?

כאַטש וועסט צום קינד אינעם וויג אוי זאָגן
און געבן אים ניכטער און קלוג צו פארשטיין, —
ווי נאָר ס'וועלן זיין גענוג שטאַרק צו דערטראַגן
די פיסלעך זיין גוף, וועט ער אָנהייבן גיין...

א פראָסט

א שניי און א פראָסט און א פראָסטיקער ווינט
און שטערן פארפרוירענע.
פון גלאַנץ און פון וויסקייט פארבלענדט און פארבלינדט,
איך בין א פארלוירענע.

א קעלט קאוועט איין מיינע גליטשיקע טריט,
די שטערן — אַלץ שיטערער.
מיט פונקען פון פראָסט, ווי מיט פייער באשיט,
א צעפלאַקערטע ציטער איך.

ווער זאָגט, אז איך בלאַנדזשע אַרום, אַז איך פרייר
איבער גאַסן פארווייעטע?
יעדעס ליכטל און שוועל — אן אַזע פאר מיר
אינעם מדבר, אין שנייאיקן.

איך וועל אַנקלאפן שטיל און נישט פּרעגנדיק „ווער“?
וועלן שליסלען זיך אויפּשליסן.
א שטערנדל שניי וועט צעגיין, ווי א טרער
אין מיין אויג, און זיך אויסגיסן.

א געדאנק

א ווינט האָט געעפנט די טיר? —
איך בין אין מיין שטוב נישט אליין.
מיר דאַכט, עמעץ שטייט הינטער מיר,
אז עמעצער לאַכט דאָרט און וויינט.

ס'איז עמעצער דאָ און נישט דאָ.
איך קאָן נישט דערזען, נאָר איך הער.
א שפעטע, האַלבנאַכטיקע שעה
אַטעמט פאַרחלומט און שווער.

נאָר כ'בלייב צוגעשמידט צו דעם אָרט —
איך קאָן דאָס געפיל שוין פון לאַנג:
עס רייסט זיך אזוי צו זיין וואָרט
א הייסער, א רייפער געדאַנק.

1956

אויב דו דארפסט זיין...

אויב דו דארפסט זיין נאך א קנייטש אויף מיין שטערן,
נאך א שאטן אויף מיינע פארשאטנטע שעהן —
גי! און חשבון נישט וועמען פון אונדז ס'וועט זיין שווערער,
און צייל נישט ביי וועמען די האר זענען גראָער.

ס'האָט דאָס לעבן אין שטרענגקייט געקנייטשט מיינע ברעמען,
כ'האָב ווייכקייט אין טרוים נישט געזען — כ'האָב געגאָרט נאָר.
פון דיר קיין באַליידיקונג וועל איך נישט נעמען,
פון דיר כ'וויל נישט נעמען קיין האַרטקייט.

גי. כ'וועל דיר נאָכקוקן לאַנג, אפשר יאָרן,
נאָר דו וועסט מיין רופן נישט הערן.
אויב כ'האָב נישט באַוויזן קיין גליק אַפצושפּאַרן,
וועסטו זיי נישט זען, מיינע טרערן.

1944

דו האַסט מיר געגעבן פון פורטקע דעם שליסל...

דו האַסט מיר געגעבן פון פורטקע דעם שליסל
און ביסט אוועק.

אַ, ווען איד קאָן מיט דעם שליסל פארשליסן
די ווייטקייט פון וועג.

איך זוך, ווי א הונט, דיינע טריט אין מיין שטיבל
אין נאַכטיקער שיין.

אלץ, וואָס פון דיר ס'איז אין צימער פארבליבן
איז מיין.

שטרענגקייט און דויער פון מענטשלעכער ליבע,
צאַרטער באַריר,

הייסע געדאַנקען זענען געבליבן,
לעבן איר מיר.

א וואָרט איבער קינדערשן בעטל געפליסטערט —
א קלאַנג.

אזויפיל מוז קלעקן מיר איצטער
אויף לאַנג.

אין אונדזערע יאָרן איז שיידן זיך שווערער —
נישט ווייט שוין דער ברעג.

נאָר ווי זאָלסט נישט זיין, וועל איך זען דיך און הערן —
מיר האָבן איין וועג.

און דאָס איז דאָס וויכטיקסטע, טייערער מיינער,
מיין קאַמפּאַס אין שטורמישן גאַנג.

די אייגענע זון זאָל מיין לעבן באַשיינען
וואָס איבער דיר שיינט.

ס'האַט פארפלאַנטערט זיך אין מיינע האַר א כריזאנטעמע

ס'האַט פארפלאַנטערט זיך אין מיינע האַר א כריזאנטעמע,
אין גלי פון זומער — א הארבסטיקע בלום.
אַ פרווו זי נישט פון מיינע האַר אראַפצונעמען,
זי וועט שוין ביזן סוף מיר נאַכגיין אומעטום.

זאַגסט טרויער? — ניין, איך וויל די האַרבסט-בלום בלויז פארהיטן,
איך וויל... איך מוז אונדז ביידן זאַגן בלויז,
אַז ביז דאָס האַרץ קלאַפט מיטן לעבן אין איין ריטעם,
וועט זי אין מיינע האַר נאָך בליען, ווי א רויז.

און אויב דו כאַפסט אַמאָל מיין בליק זיך יאַגן,
מיט אומרו נאַקקוקן א יונגער פאַר,
איז עס דערפאַר, ווייל כ'וויל זיי אונטערזאַגן,
ווי יונג צו זיין, ווי יונג צו זיין ביז גרויע האַר...

א מיספארשמענדעניש

„ — פון דיין האַנט א בלום צו נעמען,
הייסט צו נעמען בלומען צוויי.
כ׳ווייס נישט, כ׳ווייס נישט ווי פאר וועמען,
נאָר די שענערע פון זיי

איז פאר מיר די בלום, וואָס וועלקט נישט,
די, וואָס קאָן מיר זיין געטריי.
ווען דיין שמייכעלע צעהעלט זיך,
זעט מיין אויג שוין בלומען דריי...“

— ציילסט און ציילסט — שוין באלד א גאַרטן!
ווי אזוי ארום, פארוואָס?
וועסט מיך גיך פארוועצן דאָרטן
אויף די קלאַמבן, צווישן גראַז.

כ׳האַב א בלימל אָפגעריסן
אָן א זייטיקן געדאַנק.
מאָנסט ביי מיר פון האַרץ די שליסל —
איך האָב איינעם — פון מיין שאַנק...

ווי קומט עס...

ווי קומט עס, אז אין דעמערונג זאל טאָגן?
דער גרענעץ-סלופ איז ווייט שוין הינטער מיר,
א רייפע זאָנג האָט מורא פאר א האַגל,
דער בלאַט איז רויט און שמעקט מיט האַרבסט-קאַליר.

א דעמב אין וואַלד, שוין איינמאַל דורכגעלעכערט,
פאר דונערן עס ווערט א נעסט זיין שטאַם.
מיד האָט א קראַפט אזא באַצווונגען, וואָס צעפעכערט
א יעדן פונק אין רופנדיקן פלאַם.

דאָס בלוט זאל פליסן הייס און שאַרפער פילן,
צו קלינגען זאל דאָס האַרץ נישט ווערן מיד.
און ס'קאָן נישט ווערן אַלט דער יונגע ווילן
און נישט מיין זעקסטער חוש — דאָס ליד.

1955

ליבע

ווידער שטייט אויף מיין טיש א נאַרציו,
ווי ס'וואַלט יענער פּרילינג זיך נאָך נישט פּאַרענדיקט,
ווי אלץ וואַלט געווען פּונקט אזוי ווי עס איז,
ווי ס'וואַלט אזוי קאַנען פּאַרבלייבן אויף שטענדיק.

א צווייגל פון בוים פאַלט אַראָפּ, ווערט פּאַרדאַרט —
איז גלאַנץ וועלן אנדערע צווייגן דערוואַכן.
ווער זאָגט, אז דאָס צווייגל אויף וועלכן איך ווארט
איז מיאוסער פון דעם, וואָס געווען איז, און שוואַכער?

איז וואָס, אז די האַנט, וואָס פּאַרשטעקט ס'האַט די בלום
טראַגט צייכנס פון יאָרן, וואָס זענען אריבער?
איך נעם זי מיט פינגער געקנייטשטע ארום
און וויל דאָס נישט אַנרופן אַנדערש, ווי ליבע.

דו ביסט גערעכט

דו ביסט גערעכט: די בלום איז מילדער.
זי גיט זיך אָפּ דעם אויג און שטאַרבט.
עס בלייבט נאָך איר קאַליר און פאַרב,
אן אומרו בלייבט א נישט געשטילטער.

דו האָסט געזען אמאָל אין אָונט
א בלום פארמאַכט זיך שטיל, פארטראַכט? —
דאָס שרעקט אזוי די אַנגסט פון נאַכט,
דאָס שרעקן הימלען טונקל־בלאַע.

איך האָב געזען א בלום באַגינען.
אויף זייד פון העמדל — טראַפנס טוי.
א בלום קאָן וויינען נאָר אזוי —
זי וויינט איר בענקען אויס, דאָס גרינע.

ערשטער שניי

דו קוקסט מיך, קינד מיינס, אן מיט פרעגנדיקע אויגן —
מיר האָבן ביידע זאָרגלאָז ערשט נאָר וואָס געלאַכט.
דו האָסט מיט פלינקע הענט דיין קישן אָנגעצויגן
און גלעטנדיק, געשעפטשעט אים: א גוטע נאַכט...

ווי זויבער־ריין ס'איז איצטער, קינד מיינס, דיין געלעגער,
און פּוּכיק, ווי דער שניי אויף יענער זייט פון שויב.
ער ציט אין ווייסע ציכלעך אָן די גרויע וועגן
און זיפט זיך לייכט, ווי פעדערלעך, ווי דינער שטויב.

איך בין געווען אמאָל — ס'זעט שווער דיר זיין צו גלויבן,
אויך מיר איז דאָס אצינדער שוין נישט זייער לייכט —
איך בין א קינד געווען און האָב, ווי דו, דורך שויבן
צום סאמע שפיץ פון הימל מיט דער האַנט געגרייכט.

נאָר איך, איך האָב קיין ציכטיק בעטל נישט געהאַט דאָן,
און זאָרגלאָזן געלעכטער — אויכעט נישט צו פיל.
צופוסנס פון א בעט, אויף איינשיטן מיט לאַטעס
געלעגן אין מיין קינדהייט איינגעקארטשעט שטיל.

די כוואַליעס שוואַרצע האָר פארוויקלט אין א טיכל —
דער שטויב פון פעדערן זאל זיי נישט מאַכן ווייס.
אין שלאָף האָט זיך געפלאַנטערט שניי און ווייסע ציבן,
באָניען האָבן ווענט אראָפּגעלאַנצט מיט איין.

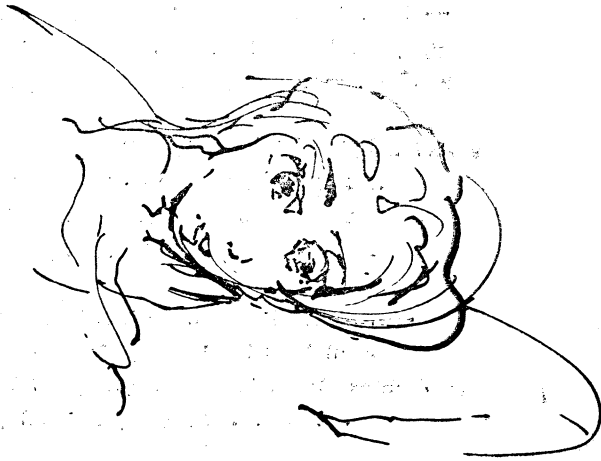
איך האָב ביז היינט נישט צוגעווינט זיך צו דער ווייבקיט,
צום ווייסן יום־טוב פון א ציכטיק בעט.
כ'פיל אָפט אויף זיך דיין טאַטנס גוטן שמייכל,
ווען פונקט אזוי ווי דו, דעם ווייסן קישן כ'גלעט.

מיך וועקט ביז היינט נישט איינמאַל פונעם שלאָף א שוידער —
די נאַכט האָט ביזו פארמישט א בלעטל פון דער וואָר.
איך זע דאָס ענגע שטיבל אויפן הויכן בוידעם,
און צווישן איינשיטן מיט לאַטעס — דייע האָר.

איך ווייס נישט, צי ס'איז גוט, צי שלעכט אזא געדענקען,
איך ווייס נישט, צי אזא געדענקען שטערט, צי ס'העלפט.

אַ, זע, אזויפיל ווייסע שנייעלעך, א מענגע,
און וואַלקנס איבער זיי, ווי גרויע וועלף.

1955

ווען כ'בין א מיידעלע געווען א קליינס

ווען כ'בין א מיידעלע געווען,
ווען כ'בין געווען א קליינע
פלעג איך טופן מיט די פיס און וויינען
און שרייען מיט פארדראָס:
כ'וויל זיין א יינגל,
און פאָרן רייטנדיק
און רויכערן א פאָפּיראַס!

נאָר איצט.

ווען כ'קאָן שוין דאַנקען גאָט דאָס אויך —
כ'פארצי זיך, ווי א מאַן,
לאָז דורך דער נאָז דעם רויך,
און נישט איין פערד —
טאבונעס פייערדיקע טראָגן מיך אין ווינט,
פארוואָס איז אלץ נאָך שווער,
נאָך שווערער ווי אמאָל, פארוואָס איז מיר אצינד
מיט צאָרטקייט אומגעלומפערטער,
וואָס וויל נישט ווערן רייף
און אָפּפאלן פון מיר פארטרוקנט און פארשטייפט?

ווען כ'קאָן פארשלייערן דאָס הארץ —
אליין איך גיי שוין לויט דער מאַדע לאַנג אין הויזן —
די טעג, די נעכט — פארביטערט־האַרב.

נאַר ס'האַרץ איז אויסגעפּוצט אין רויון!
דאָס האַרץ.
נו, מילא, וואָס,
אזוי וועט עס שוין בלייבן מן־הסתם.
פון צאַרטקייט, ווי פון ליכט פארבלענדט,
איך וועל מיין לעבן טראַגן אַנטשלאַסן, ווי א מאן,
אין מינע צוויי סענטימענטאַלע הענט.

מיין נאכט-סימפאניע

איך בלאַנדזשע אַרום צווישן קינד און דיין בעט,
בייג זיך אָן און זאָפּ איין אייער אָטעם.
קרום פּאַלט אויף דיין שטערן מיין שאַטן —
ער קושט דיינע אויגן און גלעט.

דאָס אלץ, וואָס דו האָסט פאַר מיין אומרו פארמאכט
אין די קנייטשן, אז איך זאָל נישט וויסן,
פארטרויעסטו איצטער דעם קישן,
פארטרויעט מיר איצטער די נאכט.

דיין קרעכץ גיסט זיך אויס און פארפלייצט מיינע טריט —
א שטילע איך וועל לעם דיר קניען
און דאווענען: רו פאר דיין וויע,
רו פאר דיין נאכט און געמיט.

1957

* * *

איך הער מיט די אויגן, איך זע מיט די פינגער,
איך פיל מיטן לייב, פון דער הויט אָפּגעשוונדן.
א פלאַנטער פון חושים — איין קנויל א צעגליטער
אן אָפענע ווונד קעגן זון און געוויטער.

מיט וואָס זיך פארהוילן, מיט וואָס זיך באַשיצן
אנטקעגן דער בראנד, קעגן חלף פון בליצן?
פארלוירן געגאנגען מיין רו אויף אומוועגן —
ביי וועמען זיך מאַנען, ביי וועמען זיך פרעגן?

זוו זענט איר? ...

וואו זענט איר ריטשקעלעך פון מיינע ווייטע וועסנעס?
וואהין האָט איר פאַרטראָגן מיין שיפל פון פאַפיר?
איך האָלט נאָך אלץ, ווי דעמלט, אין דער האַנט די וועסלע,
נאָר איצט איז גרין פון טיפקייט דאָס וואסער אונטער מיר.

איך טראָג היינט גאַנצע שייך און ווי אַ מאָל דורך לעכער
איר רינט שוין נישט אריין מער, פּרילינגדיקע. איצט
שלאָגן הויכע כוואַליעס אין מיין שיפל מעכטיק
און ס'ווערט מיין שליף אַלץ אַפּטער מיט ווייסן שוים פאַרשפּריצט.

נאָר איינס האָט זיך פון דעמלט גאַרנישט נישט געביטן,
כאַטש איר זענט אויף שטענדיק פאר מיינע טריט אוועק —
ס'טראָגט מיין שיפל אַלץ נאָך אינעם וועסנע-ציטער
פאַרביקע און זוניקע סודות אויף זיין דעק.

זאל דיר, מיין פריינד, נישט פארדריסן

זאל דיר, מיין פריינד, נישט פארדריסן —
איך וויל נישט פון דיר קיין „גוט מאַרגן“.
פאַר מיר איז אין יעדער באַגריסונג
געפאַר פון צעשיידונג פאַרבאָרגן.

באַגריסט מיך — איך זע, ווי געזעגנט
עס ווערן פאַרלאַנגען דערוואַכטע.
אַ ברוגזער זאַלסטו נישט פרעגן,
פאַרוואָס כ'ענטפער אָפּ אַ פאַרטראַכטע.

אַ מענטש קאָן דעם צווייטן באַגריסן,
מיט זיך רעדט אַ מענטש נאָר דורך שווייגן,
שוין צייט, אז דו זאַלסט פון דעם וויסן:
איך בין אויף דיין קאַרע אַ צווייגל.

פּונוואנען קומט צו מיר דער אומעט

כ'האָב איינמאַל דעם אומעט
אין וועלדל באַגעגנט.
ווי איך, האָט ער בלומען
געזוכט אין דער געגנט.

איך האָב אים געמיטן,
און ווידער געטראָפּן.
דאָס וועלדל — א שייטערס,
די סטעזשקעלעך — אָפּן.

אזוי האָט געדויערט
א שעה און א צווייטע,
דער אָונט, א גרויער,
פארהילט האָט די קווייטן.

מיט גאַלד-מעל פארווייעט
די גראָזן און בלומען.
אויף איינע פון זיי האָט
געדרימלט דער אומעט.

די בלום כ'האָב צומאַרגנס
דערזעען צעבראַכן
אין קרענצל פארבאַרגן,
וואָס איך האָב געפלאַכטן.

אזוי איז פון דאן אָן
פארבליבן, מיין ליבער:
די בלומען — פארוואנעט,
דער אומעט — געבליבן.

1955

עמעט טייל

מיסיסיפי, שווארצער טייך,
האָסט געהערט דעם קורצן שאַט?
עפן אויף דיין מירמל-שלאָס,
בעט אריין דעם שפעטן גאסט.
ער איז רויט פון בלוט און נאס.
דיינע כוואליעס ווערן רויט —
מיסיסיפי, ער איז טויט.

מיסיסיפי, רויטער טייך,
קענסט דעם נעגער עמעט טייל?
קענסט זיין אלטן פעטער נישט?
ער האָט ווייסע פיס געקושט:
„פערצן יאָר איז אלט מיין טייל,
פערצן יאָר איז נישט קיין סך,
פערצן יאָר איז נישט צו פיל.
ווייסע, וואָס האָט איר פארטראכט?“

ווייסע, וואָס האָט איר פארטראכט!!

מיסיסיפי, שווארצע נאכט.
צוויר, צוויר, צוויר — א פויגל זינגט,
הו־אַ-הו — אין צווייג א ווינט.
הו־אַ-הו — א ברייטער טייך
און א שיפל טראָגט זיך לייכט.

אפשר האָסטו, קינד, געמיינט
מיטן פייף — דעם ווינטס געוויין?

מיטן פייף — א ברייטן טייך
און א שיפל טראַגט זיך לייכט,
און א פויגלס הויכן קוויטש?
ווייסע אויגן, שווארצער לינטש.

מיסיסיפי, שווארצער לינטש,
לאַז ארויס דעם יונגן גאַסט
פון דיין מירמל-שלאַס אין זאַמד.
כוועל אים פירן גאַס נאָך גאַס,
שטאַט נאָך שטאַט און לאַנד נאָך לאַנד
ביי זיין שווארצער טויטער האַנט.

ווייטער, ווייטער פון דיין ברעג,
ער זאַל וועקן האַס און שרעק.

נאָר זיין בלוט וועט בלייבן טיף,
אין דיין אינגעווייד א פלעק,
ביז עס וועט א ווייסע שיף
אים נישט נעמען אויף איר דעק
אינעם ריינעם בלוט-קאַליר
אַפצושווענקען סם פון האַרץ.

מיסיסיפי, גוטער טייך,
ער וועט קומען צליק צו דיר
אַן דער קויל אין קאַפּ און שוואַרץן.

מיסיסיפי, רויטער טייך,
האַסט געהערט דעם קורצן שאַס?
עפן אויף דיין מירמל-שלאַס,
לאַז ארויס דעם שטורעם-ווינט,
הייב די כוואַליעס ביז צום ראַנד.

מיסיסיפי, אין דיין לאַנד
האַט מען אומגעבראַכט א קינד,
האַט מען אומגעבראַכט א קינד.

אויב...

אויב מיין האַרץ דארף וועמען ברענגען
בלויז איין ווייטיקלעכע רגע,
אַדער שווערער מאַכן, ענגער
וועמענס אויסגעבענקטע וועגן.

אויב איך דאַרף א שאַטן ווערן
פון א ליכטיקייט נישט מיינע,
אויב א קנייטש אויף וועמענס שטערן,
אויב א פלעק אויף פרעמדע שיינען —

איז מיין האַרץ מיר מער נישט נייטיק,
זאָל א ווילד-גראָז עס פארשפינען.
איך וועל אויפנעמען דעם ווייטיק
און אַ טרייסט אין אים געפינען.

פאר יעדן שלעכט געשטעלטן שפאן

פאר יעדן שלעכט געשטעלטן שפאן
באצאל מיט טעג, באצאל מיט נעכט.
געדענק: סע קאן קיין גוטס נישט זיין,
ווי ס'האט זיך אנגעהויבן שלעכט.

דו צאלסט און צאלסט — דער חוב וועט בלייבן.
עס איז געשען, דאס הייסט: ס'איז דא,
ס'וועט זיין צום נישט פארטרייבן,
א שלעכטער טראַט, א פאלשער שפאן.

האָסט זיך געקווענקלט איין מינוט, —
געוואָלט וואָס בעסער זיך פארהיטן.
פארצייכן איצט מיט אייגן בלוט:
נישטאָ קיין צווילינגן-מינוטן.

האָסט נעכטן יאָ געקענט, היינט — נישט.
און מאָרגן איז נישט היינט, נישט נעכטן.
א וואָקל זיך געטאָן דער וועג
צוליב איין שפאן, צוליב א שלעכטן.

1934

צו איינעם א פארטייער

אפשר איז דאָס אַרט, וואָס דו האָסט אויסגעטיילט פאר זיך, צו גרויס?
אפשר איז געבליבן צווישן דיר און אנדערע א בלויז?

אפשר איז צו קוקן אויפן לעבן מיט איין אויג נישט רעכט,
דורך א ליופע אויסצוטיילן: דאָס איז גוט און דאָס איז שלעכט?

אפשר דרינגט ארויס דאָס גוטע פונעם שלעכטן דורכאַנאַנד?
אויפן חשבון פון דיין האַרץ שפּרייט אפשר אויס זיך דער פארשטאַנד?

אפשר, ווייל דו שטעקסט צו לאַנג שוין אין די הויכע מירמל-ווענט,
זעסטו נאָר פאר זיך דעם מויער, נישט דעם שטיין פון פונדאמענט?

אפשר האָסטו, ווי א פונק זיך אָפּגעריסן פונעם פלאם
און דערקענסט נישט פונדערווייטנס, אַז דאָס פייער איז — דיין שטאַם?

אפשר האָסטו אָפּגעשטויסן פונעם עיקר דיין געדאַנק,
צווישן הוילן גלאַנץ און פשטות — אויסגעקליבן דאָס, וואָס ס'בלאַנקט?

אפשר האָסטו שוין פארגעסן, ווי מען ווארפט זיך אין געפאר
און מען פאָדערט נישט ביי קיינעם, נישט ביי זיך קיין לויז דערפאר?

אפשר זוכסטו דעם נצחון דאָרט וווּ ווערטער קלינגען שייין?
אפשר מיינסטו, אַז אַן העלדן קאָן זיך אונדזער צייט באַגייין?

עפעס איז געגאַן פארלוירן פון דער וואָג און פון דער ווערט.
עפעס איז געגאַן פארלוירן, עפעס איז אין דיר צעשטערט.

צו...

באפריי פון דעם משונהדיקן קראַנץ דיין שטערן —
עס פאַסט דיר פשוט נישט דער „אַרעאַל“.
איך וויל דיר זען אזא, ווי ביסט געווען אַמאַל,
ווען דו האַסט נאָך געקענט צעוויינען זיך מיט טרערן.

נישט דאָס איז שלעכט, וואָס קעמסט דעם קאַפּ „אַ לאַ סימאָנע“,
וואָס דיר פאַרכאַפט פון דושעז דער גרילצן-קלאַנג.
איך מייד זיך אויס צו אַפט מיט דיין געדאַנק,
און נישט דיין פנים בלויז ווערט שווער מיר צו דערקאַנען.

1955

א געשפרעך מיט א חבר

ס'איז נישט לייכט דורכן לעבן צו גיין מיט געהויבענעם קאָפּ.
צו לאנג איז געוועזן דער נאָקן געבויגן אַראָפּ
עס טרעפט נאָך, עס טרעפט, אז א פלאַמיקער, דרייסטער געדאַנק
ווערט פארשריגן מיט שפּאַט און געטראָטן מיט פּיס, ווי א שלאַנג,
אז א מענטש צו א מענטש איז א וואָלף. נאָך פאַראַן אזא האַרץ,
וואָס איז שטום, ווי א שטייענדיק וואסער פארשליימט און פארשוואַרצט.
נאָך פאַראַן אזא אויג, וואָס אין פינצטערניש בלויז עס דערזעט.
עס טרעפט, אז א האַנט פון א חבר שטרעקט אויס זיך צו שפעט.
נאָך פאַראַן אזא מויל, וואָס טוט אָן טויזנט שמייכלען אויף זיך,
אַנשטאַט האַטטיק א שפיי טאָן אין עמעצנס גלאַנציקן פליך.
נאָך פאַראַן, נאָך פאַראַן אזא גלייכגילטיק, קיילעכדיק וואָרט,
וואָס קלינגט לייטיש און פרום און — טויט אָפּ יעדן טרוים אויפן אָרט.
נישט געוואַנדן צו קיינעם און, דאַכט זיך, אין קיינעם געצילט.
יא, איך ווייס, כ'האַב נישט איינמאַל אויף אייגענער הויט דאָס געפילט.

ס'איז נישט לייכט דורכן לעבן צו גיין מיט געהויבענעם קאָפּ.
צו לאנג איז געוועזן דער נאָקן געבויגן אַראָפּ.
צו לאַנג האַבן לונגען געאַטעמט מיט ליגן און שלעכטס.
אין א ווינקל פארשטעקט לעבט ער אלץ נאָך, דער נעכטיקער קנעכט,
און ס'איז לייכטער דער שטרייט מיטן פיינט, ווי מיט אייגענער הויט,
ווען עס לויפערט א גרעסער געפאַר אויף דיין לעבן, ווי טויט.

ס'איז נישט לייכט דורכן לעבן צו גיין מיט געהויבענעם קאפ,
ווער עס קאן נישט דערטראגן דעם קאמף ביזן סוף, דער פאלט אָפּ.
אָן געוואַגטקייט און טאַט, אָן א אמת, וואָס פּלאַקערט, איז שווער.
ביסט אָן דעם, ווי א זעלנער אין ברען פון א שלאכט אָן געווער.

רייס מיט עקל ארויס פונעם האַרץ דעם פארשאַלטענעם קנעכט
און רוף אויס אויף א קול: דאָס איז שלעכט, אויב דו זעסט, אז ס'איז שלעכט,
אָן דער שרעק, אז ס'וועט וועמען צעשטערן די רו דייך געשריי.
ביסט אליין? נישט אליין. אין דעם קאמף איז מיט דיר די פאַרטיי.

1955

צו אן איינזאמען

א מענטש האָט צוויי אויגן, נישט מער,
א מענטש נאָר איין שכל פארמאָגט,
גענוג איין געזאַלצענע טרער
דעם אויג זאָל זיין פינצטער בייטאָג.

גענוג בלוז איין האַסטיקער שטויס,
דער שכל זאָל ווערן פארקרומט.
איין האַרץ — מעג דאָס האַרץ זיין ווי גרויס —
ווערט עס אין עלנדקייט שטום.

פאר וואלדיקע סטעזשקעס קאָן זיין
איז גוט א פאראינזאָמטער גאַנג.
דאָרט דראַט נישט מיט שרפה די שייך,
נישט דאָס, וואָס דער שאַטן פאלט לאנג.

נאָר ווער ס'וועט זיך לאָזן אליין
די זון צו דערגרייכן, איר קרוין,
דער וועט צו דער זון נישט דערגיין,
אן אַפגרונט וועט ווערן זיין לויין.

ווער ס'רוקט זיך ארויס אויבנאָן,
און לאַזט הינטער זיך א פוסט אַרט,
דער שטעלט אין געפאר איין זיין פאָן,
דעם אמת פון הייליקסטן וואָרט.

פון א דיסקוסיע

שוואַרץ איז שוואַרץ און פלוידער נישט: ס'איז ווייס,
ווער וויל עס זיין פון עמעצן גענאַרט?
דער שטרענגער שכל פאָדערט א באווייז.
דו שרעק אים נישט מיט שאַטנס פון געפאר.

צי איז דאָס האַרץ דען נישט געוויינט צו גיין
אַנטקעגן וויינט, דורך פייער און דורך קעלט?
נאָר פריער וויל איך וויסן, כ'וויל פארשטיין,
אז ס'איז מיין קאַמפּאַס ריכטיק אַנגעשטעלט.

רעד צו מיר נישט סודותדיק-פארהילט.
רוף ביים נאָמען אָפן אַז דאָס שלעכטס.
און מעסט נישט, צי דו האָסט געזאָגט צו פיל,
נאָר צי דיין וואָרט איז קלאַר, צי ס'איז גערעכט.

ווער האָט אויסגעטראַכט דעם ביזן שפּאַס
צו האַלטן ווי א הונט דעם אמת אויף דער קייט?
דו זעסט, ווי ער באַפּאַלט אַצינד די גאַס
און רייסט, ווי שטיקער לייב, די פאַלשע רייד?

ס'איז שווער זיך אויסצושטילן פון דער הויט,
ווי פון אן אָפּגענוצט, צעריסן העמד,
אז דאָס, וואָס איז געווען טאַג-טעגלעך ברויט
זאָל פּלוצלינג ווערן עקלדיק און פרעמד.

כ'ועל אויסטרינקען דעם בעכער מיט איין שלוק,
ווי ס'נעמט א קראַנקער א רפואה איין.
נאָר דו דערווייז מיר נישט געלערנט־קלוג,
אז ס'איז דאָס ביטערניש אין בעכער — וויין.

1956

צו מיין פארטיי

איך וויל, אז גלייך זאל זיין מיין וועג צו דיר און ריין,
ווי גלייך ער איז פון מענטש צו זיך אליין.
אז זעלבסטפארשטענדלעך זאלסטו זיין, ווי ברויט,
ווי לופט, ווי דאָס, אז אונדזער בלוט איז רויט.
איך זאל בכוח זיין אין יעדער צייט און אָרט
באווייזן מיר אליין דעם אמת פון דיין וואָרט.

איך וויל, אז דו זאלסט אַפּשאַצן גערעכט מיין ווערט
און נעמען אלקי, וואָס איז צו געבן מיר באַשערט -
קיינ טראַפּן בלוט זאל מיר נישט בלייבן פארן ווינט.
דיין קראַפט זאל מיינע זיין, און דיינע — מיינע זינד.
אוך וויל נישט קומען, נאָר אין דיר אָן אויפהער זיין,
ווי ס'איז דער שטראַל אָן אויפהער אין זיין שייַן.

1955

מיין וואָרט

איך זע די שווארצע האנט, וואָס גרייכט צו מיין אָרטע,
אַז בלוט זאָל ווידער פאלן קלעפיק אויף דער ערד.
אַפֿן בלייבט מיין האַרץ און האַרט, ווי שטיין דאָס וואָרט איז,
וואָס טרעפט אין מיר מיט פאַרווירף דראַענדיק און שווער.

דאָס וואָרט, וואָס איז געווען א פּייל מיר און א טורעם
דאָס וואָרט, וואָס האָט באוואָפנט אין זיין קאמף מיין קלאַס -
איצט קומט עס צריק צו מיר, — א בלוטלאָז וואָרט, אן אַרעמס,
מיט אויסגעקריצטע צייכנס פון ווייטיק און פון האָס.

איך נעם אויף זיך די שולד פאַר דעם, וואָס ס'איז געלונגען
דעם שונאס שווארצע האנט זיך ביילן אין אַ פויסט.
מיין וואָרט איז קליין געווען צו זעטיקן דעם הונגער,
דערפאר האָט עס דער שונא אויף זיין געשריי פארטוישט.

אַ, טו אויף מיר נישט אָן פון פאַלשער רו קיין פּאנצער.
זאָל ברענען, ווי א קויל מיין וואָרט, וואָס קומט צוריק,
ביז וואנען ס'וועט מיט ליכט, מיט אמת ווידער גלאנצן
און ווערן, ווי א מאָל, דער פאַרגייער פון גליק.

1955

* * *

איך מאן ביי זיך די אומגעקומענע. אומזיסט.
זיי זענען שוין נישטאָ. אָן שולד פארשניטן.
פאַראַט האָט זיי אויף מערדער אויסגעביטן
און מאַרד האָט זיי דעם לויטערן געדאַנק פארוויסט.

איך מאן פארצווייפלט די, וואָס זענען שוין נישטאָ.
פאַרשפילט א שלאַכט. דער פיינט האָט מיך פארשלעפערט.
באַהאַלטן פאר מיין אויג דעם פלאַם פון שרפח
און אַנגעשטעלט מיין ווייזער לויט זיין שעה.

פארשפילט א שלאַכט. כיוויל אין דער הויך דאָס זאַגן,
מיין שטים זאָל גרייכן ביז צום קעניגרייך פון נאַכט;
איר זענט קרבנות פון א שלאַכט,
זאָל לייכטער זיין די ערד איך צו דערטראַגן.

1955

איך גיי צו דיין קבר

איך גיי צו דיין קבר און קרענץ און און בלומען.
איך גיי צו דיין קבר און כ'קאן נישט דערקומען.
ווער ווייסט, ווו די קויל האָט דעם וועג דיר פארלאָפן?
ווער ווייסט, אויב דער וועג צו דיין טויט איז שוין אָפן?
די האַנט, וועלכע האָט דיר געשמיסן מיט אייזן,
די האַנט וועט דעם וועג צו דיין גרוב מיר נישט ווייזן.

איך גיי צו דיין קבר אין דרייען געבויגן,
איך גיי צו דיין ווייטיק מיט טרערן אין אויגן.
דאָס האַרץ ווערט פון צאָרן צעריסן אויף שטיקער.
ניין, קיינער וועט קיינמאל די פיין נישט דערשטיקן.
ניין, קיינער וועט קיינמאל מיין וואָרט נישט פארטויבן.
דו מוזט מיך דערהערן: איך גלויב דיר, איך גלויב דיר.

בלעטלעך פון א ביאגראפיע

ראַמעק ב. געווידמעט

ער שטייט פאַר א באַרג, וואָס דערלאַנגט מיט די שפיצן
אָהין, וווּ עס ריידן נאָר וואַלקנס מיט בליצן,
וון דונערן רופן זיך איבער און עכאַס
קייקלען זיך דראַענדיק־שווער און צעברעכן
די גרויזאמע קראַפט אויף דער שאַרף פון גראַניטן.
דער באַרג ווערט פון אדלער מיט שרעק אויסגעמיטן,
עס וואַקסט אין זיין שאַטן קיין גרעזל, קיין קוסטל.
אַ שלאַנג וועט נישט וואַגן מיט נאַקעטע ברוסטן
די ערד צו באַרירן, די איינזאמע שטיינער,
און ס'דאַכט זיך, נישט וואַגן וועט קיינמאַל שוין קיינער.

פאַרגליווערטע לויטערקייט שטייט אויף די שפיצן
און ווערט נישט צעשמאַלצן פון ווינטיקע היצן —
די נאַענטע זון הענגט אן אַפענע, גאנצע
און שטראַלן, ווי טראַפנס פארפרוירענע גלאַנצן.
די זון, אַ, די זון צווישן בליצן און כמאַרעס, —
דער באַרג נעמט איר שיין צו און ווערט נישט דערוואַרעמט,
דער באַרג נעמט איר ליכט צו און ווערט איר באַגרעבער —
ער גיט קיין געוויקס, נישט קיין חיה קיין לעבן.
זויגט אויס אירע שטראַלן, איר גאַלד, ווי א רויבער
און בלייבט א פאַרגליווערטער, שטומער און טויבער.
אַ, ווען וועט די זון פון איר הויכקייט א פאל טאָן
אויף שטויב צו צערייכן דעם אייז־באַרג, דעם קאַלטן?

1.

זיין פאָטער איז געפאלן אין די טעג
פון אומרעכט און פון שווערע זינד.
סע האָט זיך אָפּגעהאַקט פאַר אים דער וועג —
א יינגל איז ער נאָך געווען, א קינד.

דאָס לעבן איז געוואָרן, ווי אַ שטיין —
פאר שמאַלע פלייצעס צו דערטראַגן שווער.
די מאַמע — ווייט, גאָר ווייט, און ער — אַליין.
אין קינדערהיים אַ יינגל, אַ פאַרקלערטס.

2.

ער פרוווט דערמאָנען זיך, פאַרשטיין, אומזיסט.
דער נאָענטער אַמאָל, ווי שפינוועבס דין.
זיין טאַטע איז געווען א קאַמוניסט...
און ווייטער וואָס? אַוועקגעפירט. וווּהין?

די נאַכט איז נאָר געבליבן פאַר זיין בליק.
ער וועט נאָך יאָרן ערשט פאַרשטיין די נאַכט.
זיין טאַטע וועט נישט קומען מער צוריק,
נאָר קומען וועט אין יונגן האַרץ פאַרדאַכט.

וואָס וועט זיין יוגנט נאַכגיין טריט ביי טריט,
אין צווייפל זיך פאַרבייטן שטילערהייט.

3.

...ער קלאַמערט זיך אין מאַיאַקאָוסקיס ליד,
אין די פאַרבאַטענע יעסיענינס רייד.

און טרינקט מיט נייגער יעדן נייעם טאַג,
ווי ער זאָל זיין א תשובה שולדיק אים.
נאָר ס'האַבן טעג אים גאַרנישט נישט געזאָגט,
ווי עמעצער וואָלט זיי דערשטיקט די שטים.

4.

ער לערנט, וואקסט אינאיינעם מיט דער צייט.
זכרים זאגן: שווער אים צו פארשטיין.
און ער אליין באקוקט זיך פון דער זייט,
און ער — וואָס ווייסט ער וועגן זיך אליין?

ער רייסט זיך אויף נישט איינמאל פונעם שלאָף
צו ממשיך זיין דעם גרויליקן דיספוט:
— איין טויט איז פאר פאראט א קליינע שטראָף.
ער הערט זיך איין אין לויף פון אייגן בלוט.

ווי ער זאָל נישטערן אין זיך א שפור,
א שאַטן פון א פרעמדנס ביזן גייסט.
א דולער רייסט ער פונעם קאָפּ די האר
און יאמערט אין דער גאַכט אַריין: באַווייזן!.

5.

וואָס מער די צייט דערווייטערט אים פון דעם,
אַלץ קלאָרער זעען אים די בילדער אויס.
זיי גייען פון זכרון אויף, ווי פון א רעם
און יעדער פרט צעוואקסט זיך און ווערט גרויס.

...אָט ליגט ער, א צעפלאַקערטער אין בעט,
זיין הענטל אין דעם טאַטנס גרויסער האַנט.
און ווידער הערט ער וועגן ק. פ. פ.
און זעט דעם ברעג פון ווייסל דורך דער וואַנט.

ער זינקט אין מילדן האַלב־שלאָף, נאָר ער הערט
אין טאַטנס קול א ציטערדיקן קלאַנג.
און ס'דאַכט זיך אים, אים דאַכט זיך, אז נישט ער,
נאָר אז די האַנט, וואָס צערטלט אים, איז קראַנק.

...ער לערנט, וואַקסט אינאיינעם מיט דער צייט
און גיט דער צייט זיין יוגנט־האַרץ צושטייער.
פאַמעלעך לעשט זיך אויס אין אים דער שטרייט, —
ער ווערט אַרומגעכאַפט פון פלאַמען גייע.

פאַרזייטע זוימען אין די קינדער־טעג
צעשפאַלטן זיך און ווערן רייף מיט פירות.
ס'ווערט גראַד און זויבער־ליכטיק ווערט זיין וועג,
פאַרטרוקנט און פארגעסן — ווייטע טרערן.

מיט יעדן חוש ער טרינקט די פרייד, ווי וויין,
און ווערט זיך קעגן יעדן שפור פון ווייטיק.
ביז זעלבסטפאַרשטענדלעך ווערן אים, ווי שיין
די אמתן צייקייטע און גרייטע.

...נאָך איידער ער וועט אויסטרעקן די האַנט
דעם קאַמסאַמאַלישן בילעט צו נעמען,
מוז זיין געוויסן דורכגיין דורך דער בראנד,
דאָס יונגע האַרץ — דורך פּייער פון גיהנום.

דעם לעצטן, לעצטן פאַדעם, וואָס אים בינדט
ער וועט אַליין, אָן ציטערניש, צערייסן,
אז זיין געוויסן ריין זאָל זיין פון זינד.
ער מוז, ער וועט עס זיך אַליין דערווייזן.

צעוויקלט פון דער צייט פאַרגעלט פאַפיר —
אַ שמייכל שיינט ארויס פון די פאַפירן.

אַ, ווער, אַ, ווער וועט עס באַצאָלן דיר
פאַר דעם, וואָס וועסט אויף אייביק באַלד פאַרלירן!?

א ליכטל אויף דער ערד, ווי ביי א מת צוקאפנס.
דער גלאטער שטערן גלאנצט מיט קליינע, קאלטע טראפנס.

דאָס פלעמל לעקט די האָר, דערנאָך אַ ברעם, דעם שמייכל
און קריכט דערשטוינט צוריק און ווערט פאַרדינט און בלייכער.

אַ שפיץ פאַרבייגט זיך לייכט — א טרוקן, האַרבסטיק בלעטל.
דאָס שטאַרבט. צום לעצטן מאָל אין אַנגסטן א פאַרעטער,

מיין יינגל, ווען דו גיסט איין קאַרגע טרער צושטייער,
וואָלט לייכטער דיר געווען און אים, אין קלעם פון פייער.

נישט איינמאָל וועט ער אומקערן זיך שטרענג
צו יענער נאַכט, צום צאנקנדיקן ליכטל.
נישט איינמאָל נאָך אין וויסטע נעסט פון שלענג
וועט ער לויט יענער זויבערקייט זיך ריכטן.

נישט איינמאָל וועט ער, א פאַרפאַלגטער ווילד
דורך אייגענע געדאַנקען נישט דערלויבטע,
ארויסרופן פון גרויען אש דאָס בילד
און פרעגן ביי דעם שמייכל, צי ער גלויבט אים.

אזוי ווערט פאר א שטורעם שטיל דער ים,
אזוי דער ווייטיק פאַרן טויט ווערט לינדער.
גענוג וועט זיין, גענוג איין טראָפן סם
די נאַכט זאָל אויף זיין קאַפּ אַ פאַל טאָן ווידער.

א וואָרט, זיין מאַמעס וואָרט האָט אים דעריאָגט,
מיט נסים איז צו אים איר וואָרט דערגאַנגען
נאָך איידער ער זיין קללה האָט דערזאָגט,
ווען ס'האָט דעם האַרץ געקאַנט נאָך עפעס באַנג טאָן.

דער מאַמעס וואָרט — פון בלוט די הייסע שטים,
דאָס ליד דאָס ערשטע וועגן פענער רויטע.
איר וואָרט גייט אויף, ווי זונען־שיין אין אים.
— „מיין טאַטע“ — וועט ער אַנרופן דעם טויטן.

11

„...האַב, מאַמע, אויף מיר קיין פאַראיבל,
וואָס איך האָב צו דיר נישט געשריבן.

איך האָב אַזוי, טייערע, מורא,
אז דו זאָלסט נישט גיין מיר פאַרלוירן.

דיין בליק זאָל נישט ווערן צעשווימען
אין שיטערן וואסער פון הימל.

איך זאָל נישט פארגעסן דיין צייכן —
די ווארעמע האנט און דיין שמייכל.

אין מדבר פון אייז, האָב איך מורא,
דיין הארץ זאָל נישט ווערן פארפרוירן.

מיין צארטע, גערעכטע, מיין גוטע,
מיין אַרעמע, איינזאמע מוטער...“

ער שרייבט אזוי מיט ציטערדיקן האַרץ,
די גאסן — שורות און די נאכט א טינטער.
דער הימל, ווי אַ ברונעם טיף און שוואַרץ.
א בליץ לויפט אָן פון ערגעץ און צעצינדט אים.

וואו איז זי איצט? צי לעבט זי נאָך? פון פּיין
ער בלאַנדזעט אום, א שיכורער, פארטראַגן.
ביז ס'פאַלט אַראָפּ דער ערשטער טראַפּן שייַן,
ביז ס'הייבט די לעצטע נאכט־שעה אָן צו טאַגן.

12.

לעש, וואָלגע־טייך, דאָס פייער אין זיין ברוסט,
זאל אָפהיטן דיין ברעג פון אומגליק זיינע טריט,
ביז וואַנען ס'וועט נישט ווערן אים באַוווסט
ווער ס'האַט פאַרווייט די קערנער פאַר דעם שניט.

דער טאָג וועט אַנקומען דורך ווייטיק און דורך פיין.
פון נעפלען וועלן אויסטאָן זיך קאַיאָרן־רויט.
ער וועט דער שופט דער גערעכטסטער זיין
ביים משפטן די שוין פארמשפטע צום טויט.

13.

אַזוי פאַרגייען יאָרן, גייען אויף
און גאַרטלען אים ארום מיט הארטע רייפן.
אַלץ ענגער ווערט ארום דעם האַלדז די שרויף —
ווי זענט איר, טעג פון האַפּענונג און צווייפל?

אַ, ניין, ער צווייפלט שוין נישט מער. ער ווייסט.
און ווי אַן אָפּגרונט פינצטער איז דאָס וויסן.
ווי זענט איר, טעג פון ביטערניש און טרייסט,
ווי זענט איר, טעג פון לויטערן געוויסן?

14.

„צווייאונצוואַנציק הייסע יאָר,
ברוינע אויגן, שוואַרצע האָר,
אין די אויגן — אומעט.

גיב אַ הויכן לאַך, מיין ליבער,
ס'וועט מיר טויזנט מאָל זיין ליבער
פון די שענסטע בלומען.

עפעס איז דיר. זאָג מיר וואָס?
גראַבסט דאָס פנים איין אין גראַז,
כ'הער דיין גיכן אַטעם.

איבער אונדז איז ריין דער הימל,
נאָר אין זיינע אויגן שווימען
וואַלקנדלעך און שאַטנס.

כ׳ויל דיך לערנען שטילערהייט,
פריינד, דעם אלף-בית פון פרייד, —
וויסט דאָך נישט, וואָס פרייד איז.

האַב איך מורא, דיינע אויגן
אַן דעם אומעט-זייד פארצויגן
וועלן בלייבן ליידיק.
וועלן בלייבן ליידיק...”

15.

ווער איז שולדיק אינעם שוידערלעכן מאָרד,
און ווער באשיצט פון שטראַף איצט די תּלִינִים?
נאָר ס'גרייכט נישט ווייטער פון דער קעל זיין וואָרט,
נאָר אויסגעצויגענער און בלייכער ווערט זיין פנים.

דער ענטפער פּוּזעט נאַקעט, ווי אַ שלאַנג
און רינגלט אים ארום פון אלע זייטן.
אַט באַלד האָט ער שוין ביז צום האַרץ דערלאנגט
און וועט אויף סם דאָס בלוט פון האַרץ פאַרבייטן.

16.

„אליין דער שופט, דער געמשפטער אליין,
אליין דער קרבן פון פארברעכן.
מיט וועמען וויל איך איצט צו אַ דינ-תורה גיין,
און וועמען וויל איך זען פאר דעם גערעכטן?...”

ווי הייסט די קראַפט, וואָס האלט מיך אָפּ פון ביין,
וואָס איז צוגלייך מיין פיין און זין פון לעבן?
איך וויל פון איר נישט ווערן אויסגעלייזט,
און אירע זינד איך וויל איר נישט פארגעבן...”

17.

אין אַפגרונט פון זיין אויג, פון קאַלטן אַש
גייט אויף אין ליכט אַ נישט פארברענטער שמייכל.
פון ווייטיק נישט גערדיט, נישט אויסגעקרומט פון האַס —
ער קומט א ווארענונג צו זיין אים און א צייכן.

1955

א פלעק

איר פרוווט אומזיסט ארום דעם פייער טאָנצן —
נאָר איך קאָן אויסהאַלטן זיין גלאַנץ און פּלאַם.
איך וועל ארויס פון אים געשטאַרקט, א גאַנצע
און ריין פון גיפט, וואָס האָט מיין בלוט פאַרסמט.

איר זעט דעם רויך און בלוז דעם רויך פאַרשטייט איר —
ווי איר אליין, איז זיין קאַליר דאָך שוואַרץ.
זאָל זיין, אז ס'וועט מיר לאַנג נאָך, לאַנג נאָך וויי טאָן —
די ווונד איז טיף, ווייל אָפּן איז מיין האַרץ.

נאָר גיך וועט איר צוריקציען דעם שמייכל
מיט אויסגעגלאַצטע אויגן, פול מיט שרעק.
און ס'וועט אויף אייער האַנט, אויף אייער ווייכער,
פאַרבלייבן רויכיק און געדיכט א פּלעק.

א פרעמדער

א בליץ האָט צעשניטן די מאַסקע פון נאַכט.
די נאַכט איז געוואָרן צעריסן.

לאַכט ער צום פלעשל אין שווי־פענצטער, לאַכט
און פרוווט דעם שלאָס מיט זיין שליסל.

אַ דונער, א דונער. דעם נאַכטיקן דאָך
שפּאַלטן בליצן — שווערדן פארשפיצטע.

טראַכט ער געמיין: ס'איז פאר מיר אזא נאַכט
און גנבעט ביים שיין פון די בליצן.

ניין, ניין, נישט פאר דיר צינדט זיך אָן איצט דער ראַנד.
די נאַכט וועט באַלד דורכזיכטיק ווערן.

א שטראַל רייסט דעם שליסל ארויס פון זיין האַנט
מיט שיין פון ליכטיקע שטערן.

1956

מאי 1956

א מאי אזא האט נישט געזען נאך קיינער,
אין פעברואר האט זיך דערהערט זיין ערשטער שאס.
פון גריבער זענען אויפגעשטאנען ביינער
און אויף די ביינער האט באוויזן זיך א קנאָספּ.

א דונער האט דעם גליווער איינגעבראָכן,
פון הינטער שניי האט דורכגעשלאָגן זיך א זאָנג.
דעם ווונדערלעכן מאי, דעם מאיקן נצחון
וועט א לעגענדע נאָכגיין דורות, דורות-לאָנג.

די ערד איז פול מיט ביטערניש פון וואַקסן,
נישט יעדער אויג טיילט אָפּ דערווייל איר זאפט פון סם.
נאָר ס'ציען זיך צו נייע פליגלען אקסלען
און נייע וועגן מעסטן זיך מיט אונדזער שפּאַן.

א גרוס דעם מאי פון די אַקטאָבער-ווינטן,
מיר האָבן לאַנג שוין זייער פלאַטער נישט געהערט,
צו איינהיטן די מאי-בלום פון א ווינטער,
זייט אונדז אַקטאָבער-ווינטן, פרייע, דאָס געווער.

א השבון מיט זיך

איך אנטלויף נישט פון אייך,
איך אנטלויף נישט פון אייך.
ווי קאָן א געוויקס פון זיין וואַרצל אנטלויפן?
ווי קאָן פון זיין וואסער אנטלויפן דער טייך?
איך האָב נישט פון שרעק פארן אַפּגאַט געטויפט זיך,
נישט קיין כבוד געזוכט,
קיין עשירות געוואָלט.
איך האָב מיין פארמעג אים אנטקעגן געטראָגן —
דעם גלויבן אין מענטש. נאָר עס האָט זיך מיין גאַלד
אין אומרעכט פאַרוואַנדלט אין גיריקן מאָגן,
אז איך האָב שוין מער זיך אליין נישט דערקענט.

דאָן איז די שרעק, ווי א רויבער געקומען.
דאָס וואָרט, ווי א ווונד צוגעקלעפט צו דעם גומען,
אין קייטן פון שווייגן פארקאָוועט די הענט.

כ'וואָלט בעסער איננינעם מיט אייך אומגעקומען —
דאָס האַרץ זאָל נישט זיין, ווי א מדבר פארברענט.

איך אנטלויף נישט פון אייך,
כאָטש איר זענט פאר מיר ווייטיק,
כאָטש איר שטעלט זיך איצט צווישן דער פרייד און מיין וואָרט.

אנטלויפן פון אייך הייסט אייך נאָך אמאל טייטן,
אנטלויפן פון אייך הייסט באַרעכטיקן מאַרד.

ניין, רינגלט ארום מיין געדאנק מיט דערמאָנונג,
איך וויל פון דעם פלאַמיקן ראָד נישט ארויס,
איר זענט, ווי אַמאָל, א געפאר נאָר פאַר שונאים,
אין אייך וועל איך ווידער מיין כוח דערקאַנען,
אין אייך וועל איך ווידער דערפילן מיין טרייסט.

1956

אזוי זאל מער נישט זיין

פארשטאָפּ מיין געדאַנק און מיין שכל,
פארהאק די פענצטער און טיר.
אפשר וועט ווערן בלייכער
דאָס בילד, וואָס הענגט אין מיר.

כיוועל אפשר נישט זען, ווי מען שלעפט זיי
דורך שטומע גאַסן צו שאַנד.
לעבעדיקע, געקעפטע,
פרעמדע אין אייגענעם לאַנד.

כיוועל אפשר מער שוין נישט הערן
דעם גרילץ פון מיין נעכטיק ליד.
זיי האָבן געשטאַמלט: חברים,
מען האָט זיי געענטפערט: ייד.

פארשטאָפּ מיין געדאַנק און מיין מוח, —
ניין, עפן די טירן פאר שיין,
איך מאָן ביי דעם ליכטיקסטן כוח:
אזוי זאל מער נישט זיין.

פון דער זעלביקער קראפט א באהויכטע,
א גלייכע מיט גלייכע איך מאָן:
ווי א ליכט דעם וועג צו באַלויכטן
הייב אויף אין דער הייך די פאַן.

אלטוואַרג

נישט מיר שרייט נאָך דער שכן: ייד.
ער שרייט דורך זיינע קינדער צו מיין קינד.
זי שטייט, מיין טאַכטער, אינדערמיט
פון דעם געשריי, פון ליכט און ווינט,
מיין קינד, מיין אינאונאיינציק קינד.

א גלעט טאָן אירע לאַקן צאַרט?
אראַפּווישן פון אויג ס'געוויין?
ניין, דאָס איז נישט קיין ענטפּער, ניין.

מיין קינד, איך האָב דיך נישט גענאַרט,
איך האָב מיין קינד, אַזוי געמיינט.
מיט אייגן בלוים געצאַלט דערפאַר,
אז דיך זאָל אויסמירן דער שטיין.

* * *

אין שכנס פענצטער בליט א בלום.
א פאַרהענגל באַוועגט זיך לייכט.
מיט נייקיט גלאַנצט דאָרט אומעטום.
דער טינק אויף ווענט איז דאָרט נאָך פייכט.
ס'איז שפּוגל-ניי זיין וואָרט, גאָטס בילד
און דער קראַוואַט אין נייעם שאַנק.
נאָר ס'נעסטעט אין זיין האַרץ א מילב,
וואָס פרעסט, ווי אַלטוואַרג, זיין געדאַנק.

איך בענק שוין אזוי...

איך בענק שוין אזוי נאך א הילכיק געלעכטער, וואָס זאָל זיך נישט אָפהאַקן מער אינדערמיט. איך וויל מיינע פינגער אין דיינע פארפלעכטן און רעדן מיט לויטערע אויגן א ליד.

ווער ווייסט עס, ווי דו, או מיין האַרץ איז באַשאַפן פאר מילדקייט, פאר פריידיקן קלאַנג און קאַליר. אז קלאַר פאר מיין אויג האָט געלויבטן דער האַפן, וווהין כ'האַב אַנטשלאַסן מיין שיפל געפירט.

און איצט איז דער רודער באַשעדיקט געוואָרן. אויף אַפענע וואַסערן, ווייט פון א ברעג שפאַלט איך מיט וועסלעס פון ווייטיק און צאָרן די כוואַליעס, וואָס ווילן פאָרגיסן מיין דעק.

איך האָב היינט צו טאָג נישט קיין שאַרפערן וואָפן. אזוי בין איך, ליבער, ארויס פון דער שלאַכט. ס'איז רייכער מיט ווייטיק געוואָרן מיין האַפן און ס'שרעקט מיינע טרוימען די קראַ פון פאַרדאַכט.

1956

צו א פריינד

ז

1.

ווען איך בלאַנדזשע ארום
פון מיין איינזאמקייט שווער א באַדראַטע,
ווען איך קאָן נישט דעם תחום איבערטוען
פון אייגענעם שאַטן,
ווען פארעקשנט, פארעקשנט איך וויל נישט פארשטיין
א גרויזאמען ליגן, וואָס גליווערט מיין אָטעם,
אן אמת, וואָס טרעפט אין מיין האַרץ, ווי א שטיין,
ווען מיר דאַכט זיך, אז איך בין געבליבן אליין —
צעשניידסטו פון עלנד די שטעכיקע דראַטן.

2.

וואָס זוכן, ווי טויכער אין מיר דייע אויגן?
דאָס האָט א פארעטער, דאָס האָט א געמיינער
געשליידערט אין מיר, ווי אין וואַסער, מיט שטיינער
און ס'האָט זיך מיין אויג, ווי מיט קנייטשן פארצויגן.
ווי גוט, וואָס איך האָב, נישט פארלירנדיק גאַרנישט,
געפונען דיין האַנט — א פינפסטרוניקע האַרפע.
זי זינגט צו מיין אומרו און ווייטיק: מען טאָר נישט —
דו האָסט מיר געזאָגט שוין אמאָל, אז מען דארף נישט...

3

א, טייערער, הער מייע פריידיקע ווערטער.
אמאָל האָט פאַרפלאַנצט א בערעזקע א גערטנער.

אז ווינטן-געריס זאל דאָס ביימל נישט שרעקן.
עס אונטערגעשפּאַרט מיט א טרוקענעם שטעקן.

אין פּרילינג-צייט האָט זיך דאָס ביימל צעפּרילינגט,
א קנאַספּ האָט געלאָזן דער שטעקן — זיין צווילינג.

ווייזט אויס, אז א טראַפּנדל זאַפט איז געבליבן
אין טרוקענעם שטעקן פאר לעבן און ליבע.

ווייזט אויס, אז די וואַרעמע ערד האָט באַצווונגען,
געעפנט זיין וואַרצל צו דורשט און צו הונגער.

וואַקסט די בערעזקע אין ס'וואַקסט מיט דער שטעקן
די אייגענע זון, שטויב און שטורעם באַדעקט זיי.

די צווייגעלעך, בלעטעלעך גרינען צוזאַמען.
איינ הימל באַוואַכט זיי, אין ערד — זייער מאַמע.

ביז ס'האָט זיך דער גערטנער דערמאַנט אינעם שטעקן
וואָס איז שוין א ביימל געווען, און זיין העקל

א בליץ האָט געטאַן איבער צווייגעלעך שענסטע.
מיין ליבער, איך האָב דאָס געזען דורך מיין פענצטער...

4.

זיי גוט, וואָס דו רייסט מיר גישט איבער: „גענוג!“
און פּרוּווסט נישט אַנטקעגן דער זון-שיין מיין גלויבן,
און פּרוּווסט נישט א שטרענגער, א ניכטערער, קלוג
פארהענגען מיט זיידענע ווערטער די שויבן.

פאַר דעם וואָס דו גלויבסט אין מיר, חבר — אַ דאַנק.
פאַר דעם, וואָס האָסט טיפּער מיין ווונד נישט צעריסן,
די שטענדיק געוונטע — זיי זענען עס קראַנק
אויף פּוסטקייט פון האַרץ, אויף א האַרץ אָן געוויסן.

צווישן חורבות א בויים

ווי אזוי איז דאָס געשען?
אַ בלעטעלע פון קליאַן, אַ נישט דערוואַקסן בלעטל
האַט אויפגעריסן מיט א ברען
און עפעס טיף אין מיר צעשמעטערט.

ווער ביסטו, גרינער פלאַם?
אַן ערשטלינג, אַדער ביסט שוין דאָ אַמאָל געוועזן?
פון אונטער חורבות וואַקסט אַרויס דיין שטאַם,
צופוסנס זעט מען נישט קיין בלימל, נישט קיין גרעזל.

ווי טיף ס'מוז זיין דיין וואַרצל, און ווי קלוג,
אז דו זאָלסט קאַנען וואַקסן צווישן שטיינער,
די זון זאָל דיך באַגיסן פון איר קרוג
און איר זאָל קאַנען שטיין לעם דיר און וויינען.

מיין יונג-בויים, אַנגעטאַן אין ליכט
אויף הייסער, פרעגנדיקער ערד פון געטאַ.

אַ גרינער פלאַם,
פארברען דאָס האַרץ, מיין האַרץ פארניכט,
אויך איר זאָל דאָ נישט קאַנען גרינען, ווי דאָס בלעטל.

מאי 1956

געזעגענונג

בעמסט מיט אין דיין אויג פון מיין רחבות דעם אומעט —
ער וועט דיר שוין מער נישט פארלאָזן.
אין חומש-פייזאזש וועט צו חלום דיר קומען
א נאָקעטע, ווייסע בעריאַזע.

ווער זאָגט, אז מען קאָן זיך באַפרייען פון טויטע?
אַנטלויפסט, נאָר דער שאַטן לויפט גיכער.
א צווייגל גייט נאָך און באַפאַלט דייע פלויטן —
א כלה אין גרינע תכריכים.

דו האָסט דאָך געדאַרפט זיי צוריק אונטערצונדן,
די יונג-אויסגעלאַשענע פאַרבן.
צו פרי נאָך, צו פרי אויף צו ציילן די וונדן —
די שלאַכט איז געוונען אויף האַלב נאָר.

כ'פאַרהאַלט דיר נישט. ניין. און איך זאָג נישט: ביסט שולדיק,
די צייט וועט צום שולדיקן טרעפן.
איך ווייס, אז ס'איז ווייטיק, ווי פרייד אומגעדולדיק,
אַז ער האָט די וועגן געעפנט.

נאָר וווּ זאָלסט נישט זיין, וועט אַ בענקשאפט דיר נאָגן
אויף קיינמאַל נישט מער צו פארלאָזן.
אין שייבל פון אויג וועט מיט צווייגעלעך שלאָגן
א נאָקעטע, ווייסע בעריאַזע.

איך בין קארג געוואָרן

איך בין קארג געוואָרן, קארג.
קארג אזוי איז אויף געוויס
אין א הונגער-יאָר דער פויער,
קארג אזוי איז א געוויקס,
ווען אן אויסגעוועפטער, בלויער
שיקט דער הימל לאַנגע וואַכן
אויף דער ערד נאָר טראַפנס טוי.
ס'איז א קעמל קארג אזוי,
ווען ער שפאַנט דורך הייסע זאַמדן
און דער ווינט טרונקט אויס זיין שווייס,
ווען פון טרוקעניש די ראַנדן
זענען אַנגעגליט און הייס.

איך בין קארג געוואָרן, קארג.
יעדער ברויזן פרייד, געזאַמלט
האַלב פאַרברענטערהייט, איך וויל
איינהיטן פאַר נייע פלאַמען.
כ'וויל א קאַרגע, שפאַרן ווילד
יעדער טראַפן בלוט, וואָס פליסט נאָר
אין אן אַדער מיט געזאַנג.
זאַל א ווייטיק נישט פאַרוויסטן.
נישט צעמישן מיין געדאַנק.

איך בין קארג געוואָרן, קארג.
זעקס מיליאָן — גענוג צושטייער
פאַרן גאַט פון בלוט און האַס.

מער קיין איינעם פארן פייער!
מעג עס מאַנען ווילד די גאַס,
מעג א נייער גאַט דאָס מאַנען.
איך בין קאַרג געוואָרן. ניין,
אויב מיט בלוט ט'באַפּלעקט די פּאָן ווער,
זאָל מיין וואָרט אים זיין א שטיין.

איך בין קאַרג געוואָרן, קאַרג.
גיריק, ווי אויף גאַלד דער קמצן,
כ'בין אויף פשוט, מענטשלעך גליק.
מינע איז די פרייד, א גאנצע,
נישט געריסן, נישט געשטיקט.
מינע זענען אלע טרערן,
יעדער טרער טוט וויי אלציינס.
זאָל מיין האַרץ פאַרשוועכט נישט ווערן,
זיי מיר, וואָרט מינס, נישט קיין שטיין.

וואס וועסטו ירשענען נאך מיר, מיין טאכטער?

וואס וועסטו ירשענען נאך מיר, מיין טאכטער?
כ'האב מיט עשירות דיין צוקונפט נישט פארזארגט.
דאס טעלערל פון הימל ליגט צעבראכן
און נאכן ווייסן ציגעלע איז פוסט דאס ארט.

איך האב פארשווענדעריש צו-מילד צעררענצלט
מיין גאנץ פארמעג — א פולן זאק מיט גאלד.
געהויבן שיכור טאסטן צו געשפענסטער
און געטער ליכטיקע צו זען אין זיי געוואלט.

מיט הוילע הענט האב איך געזוכט אין פלאמען
דעם דימענט, וואס זאל שיינען אין דיין רינג.
איצט שטייט פאר דיר אן הויט אויף ביין דיין מאמע —
וואס קאנסטו ירשענען נאך מיר, מיין קינד?

דער ווייטיק בלויז איז ריין ארויס פון שרפות —
איך האב מיין הארץ צום טייוול נישט פארשפילט.
עס קארטשעט זיך און ציטערט א פארצווייפלטס,
נאָר ס'איז נישט אויסגעברענט, עס איז נישט אויסגעקילט.

און דאָס איז מיר געבליבן, טאכטער, נעם עס.
און זיי נישט מוחל, אויב דו זעסט אין דעם מיין זינד,
ס'וועט ליכטיקער און ריינער זיין דיין אמת —
איך האב מיט בלוט באַצאלט פאר דעם, מיין קינד.

1956

א וויג-ליד

(האנקען פון קראקע)

צו ווייניק וויגעלעך געוויגט —
די מילך אין ברוסט, ווי איז פארשטיינערט.
איך בין אליין.
מיך הערט נישט קיינער.
איך וויג אן אומזעבארע וויג,
אין בלויזע וויגן וויג זיך ביינער.

שלאַפט איין.
שלאַפט איין. איר שמעקט מיט פעלדער,
מיט שניי — די ווינדעלעך פון ווינט.
סע ווערט די צייט, וואָס מיידט איך, עלטער,
איר וועט פארבלייבן אייביק קינד.

שלאַפט איין.
שלאַפט איין. ס'איז גרויס דאָס וויגל.
שלאַפט איין. זויגט אויס מיין בלוט, מיין ניגון —
פארגליווערט איז די מילך אין ברוסט,
אויף אַש פארברענט אין שוואַרצע פלאַמען.
כ'וואלט מיט דער מילך געקאָנט פארסמען
א וועלט, אז זי זאל ווערן פּוסט.

שלאַפט איין.
דאָס אַרײַט נאָך איך איז לידיק
און נישט פארצוימט פאר גייעם ביין.
איך קלייב די פרוכט פון דערנער — ווייטיק
און מין פון הינט נישט אויסגעלייזט.

שלאַפּט איין, פון שוידער־שפּיל פּאַרמאַטערט.
שלאַפּט איין.
שלאַפּט איין.
שלאַפּט איין.
שלאַפּט איין.

לבנה־פלעק — א געלע לאַטע
פּאַלט שטיל אין בלויער וויג אריין.

1956

א גרום

דערצייל, דערצייל, דו זעסט, איך וויין נישט.
מיין אויג איז פוסט, דאָס האַרץ פארשטיינערט.
דערצייל...

איך וויל, איך וויל אין דיניע ווערטער
געפונען נאַכאַמאַל די גערטנער
פון מיין אַמאַל.

א פלויט, א שטיבל... רייס מיר איבער —
דאָרט שטייען אָפן איצטער גריבער
און פונעם טאַל

אַנטלויפט דער הימל. רייס מיר איבער —
דאָרט איז מיין ערשטע פרייד געבליבן,
זיך מער נישט אומגעקערט.

דערצייל, דערצייל, דו זעסט, איך וויין נישט.
איך שווארצע גריבער ליגן ביינער
נישט צוגעדעקט מיט ערד.

און פון דעם טאַל און פון די ביינער
פירט מער קיין סטעזשקעלע צו קיינעם,
ווי טויט ס'וואַלט זיין די שטאַט.

דערצייל, דערצייל, דורך דינע ווערטער
איך טרעף צוריק צו יענע ערטער,
מיט וואקלדיקן טראַט.

איך טרעף אהין, אהין, פונוואנען
ס'איז קיין צוריקקער נישט פאַראַנען,
ווי ס'ענדיקט זיך דער וועג.

דערצייל, דערצייל, דו זעסט, איך וויין נישט.
דערצייל, ווער האָט פון יענע ביינער
אין טאַל אויף מיר געפרעגט?

און אפשר... האָבן זיי פאריבל,
וואָס איך בין לעבעדיק געבליבן,
איך, איינע פון אַ שטאַט?

דערצייל, דערצייל, דו זעסט, איך וויין נישט.
ווי אַ מצבה ס'האַרץ — פארשטיינערט,
פארצוימט מיט שטעכיק דראַט.

ווידער שוין...

ווידער, שוין ווידער
רייסט מ'ך אַ שטורעם און ברעכט מיינע גלידער.
ווידער אין רויכן פארהילט און פארווייעט
בלאָנדזשע איד אום מיט מיינ שאַטן אינצווייען
דורך פיין און געפארן, דורך געפלען געדיכטע
צו זוכן אין פינצטערע שויבן אַ ליכטל.

ווידער פאַרווונדעטערהייט, ווי אַ חיה
וואַיעט דאָס האַרץ אין אַ ווינקל פארטייעט
און פוסט איז די האַנט און דאָס וואַרט — שטום און לידיק
דאָס בלוט צו פארהאלטן, צו שטילן דעם ווייטיק.

און איד האָב געמיינט, אז דאָס נייעליכט וועט טויגן
פאר מיינע, ווי ווונדן צעעפנטע אויגן.
געמיינט, אז די זון וועט פאר אלעמען קלעקן.
איצט שיץ איד פארשעמט מיינע גלידער פון שטעקן,
כ'קאָן קוים אונטערשיידן פון פלאַמען ביז שקיעה.
א יעטוועדער צווייגל קאָן ווערן מיינ תליה.

פארפרעמדט, דורך איין נאָכט כ'בין געוואָרן אַ פרעמדע.
די ערד שפייט מ'ך אויס און דער הימל דערקענט נישט.
די ערד, וואָס מיינ שפאָן האָט דעם ערשטן געמאַסטן,
דער הימל, וואָס ליגט אין מיינ אויג נאָך פארשלאָסן.

פארהאַסט, ווי מיט שטיינער באַוואַרפן מיט טענות,
איד טראָג ווי אַ הויקער פאַרברעכנס נישט מיינע,

מען שלעפט מיך צום משפט פאר עמעצנס זינדן
צו שטראפן די נאכנישט געבוירענע קינדער.

ס'וואלט לייכטער געווען מיר, כ'זאל קאנען פארניכטן
דאס אלץ, וואס האט נעכטן געשיינט פאר מיר ליכטיק.
כ'זאל קאנען מיין ליבע צום מענטש, די געטרייע,
ווי זיי דאס געוויסן, צו לאזן מיט פייער.

א ליידיקע וואלט איך געבליבן, א פוסטע,
א לייכטע פאר ווינטן פון תוהו ובוהו.

ניין, לייג זיך, מיין ווייטיק, מיט בליי אויף די ברוסטן
און זיי מיר דער צייכן פון דעם, אז איך דויער.
אן פרייד און אן טרערן, מיט זיך א צעקריגטע,
נאר נישט קיין באזיגטע, נאר נישט קיין באזיגטע.

1956

איך שטיי אין דער נאכט

איך שטיי אין דער נאכט ביי מיין טאכטערס צוקאפנס
און שלינג די מינוטן, ווי ביטערע טראפנס.

איך גלעט אירע הענטלעך, איך האלט אין איין גלעטן.
די נאכט איז א ים און א שיף איז איר בעטל.

זי שטאַמלט פארטראַגן און רעדט צו מיין שווייגן:
„נעם מיט פון דער גרינער בעריאַזקע אַ צווייגל.

מיר שווימען, מיר שווימען דורך פעלזן-בערג הוילע,
איך וועל מיט דעם צווייגל דאַרט רעדן אויף פויליש.

א הייפעלע ערד מוזטו, מאַמע, מיר שענקען —
נאָך פוילישע ערד וועט דאָס צווייגעלע בענקען.“

איך שטיי אין דער נאכט ביי מיין טאכטערס צוקאפנס
און שלונג די מינוטן, ווי ביטערע טראפנס.

נאָר ס'טאָר זיך קיין טרער אין מיין אויג נישט באַווייזן
ניין, לערן זיך, קינד, צו זיין שטאַרקער פון אייזן.

איך שטיי לעם דעם בעטל אַ ניכטערע, וואָך
און שטעך מיט מיין שווייגן די בעלמע פון נאכט.

דאָס קינד דרימלט איין, אַטעמט לאַנגזאַם און טיף,
צוריק צו די ברעגן פארקערועט איר שיף...

כ'לייג צו דעם צעפלאַקערטן קאַפּ צו דער שויב.
עס רופט ווער? ניין, שטום זענען גאסן און טויב.

דעצעמבער, 1956

אויף די ברעגן פון ווייסל...

אויף די ברעגן פון ווייסל זעץ זיך אנדער
און זאג פאַר די גרינלעכע אָפּגרונטן ווידוי.

פון דאַרט צו די חורבות פון געטאָ דערגיי נאָך
און שווענק אָפּ מיט טרערן די הייליקע שטיינער.

טו אויס דיינע שייך ביי דער שוועל פון בית-עולם
און וועק נישט די רו פון פארשטאַרבענע קולות.

זיי זאָלן נישט הערן, זיי זאָלן נישט וויסן
און וואָס פאר אַן עלנדקייט קומסט זיי פארשליסן.

האַלט איין דיין געשריי, דיין געדאַנק און דעם אַטעם,
סע זאָל נישט דערגיין צו קיין מרידה פון שאַטנס.

דערנאָך הענג אים אויף אויף א ווערבע, דיין פידל,
און שעכט אויס די סטרונעס, וואָס זינגען אויף יידיש —

קיין קלאַנג זאָל נישט בלייבן פאר שפּאַט און פאר חוזק,
די הייליקע ספרים פארברען אין די קלויזן.

אין פלאַם זאָלן אותיות פורחות פאַרשוונדן,
קיין שטיין פון געלעכטער זאָל זיי נישט פאַרווונדן.

לויף דורך אין איין רגע דעם עיגול פון הימל,
די ערד, ווו עס ליגט פון דיין בלוט נאָך דער שימל

און שליידער דיין קרעכץ ביז צו הימלעשען שפיצן,
ער זאָל אויף דער ערד זיך אין פונקען צעשפּריצן.

יאנואר 1957

כ'הייב אויף א טאָסט...

כ'הייב אויף א טאָסט!
נאָר אויב מיין בעכער גלאַנצט נישט היינט,
אויב סאיז אין אים דער וויין נישט לויטער,
זייט מוחל, פריינד, זייט מוחל, פריינד —
ביי אונדזער טיש דאָ זיצן טויטע.

כ'הייב אויף א טאָסט, כ'הייב אויף א טאָסט
פאר טרוימען ליכטיקע און הויכע.
נאָר אויב מיין וויין באַדעקט א פראָסט,
זייט מוחל, פריינד, זייט פריינד מיר מוחל.

און וועם דערווידער ס'איז מיין טרער,
ווער ס'קאָן פאר איר זיין האַרץ פאַרמאַכן,
זאָל מוחל זיין — מיין זינד איז שווער —
דער זאָל דער ערשטער זיך צעלאַכן.

א נאכט

די נאכט אויף מיין טיש ווי אן אייזערנער בעכער
און איבער די ראנדן איר שווארצער געטראַנק.
א שיכורער, צווישן געוויין און געלעכטער
שלאַגט זיך צעטומלט און דול מיין געדאַנק.

און אפשר איז אמת, אז איך האָב געקרייזיקט
דעם בלויאויגיקן גאַט מיטן צארטן געזיכט?
זילבערשטיק, זילבערשטיק, זילבערשטיק דרייסיק —
זיי גלאַנצן אראָפּ פונעם הימל אָן ליכט.

איז עפעס געווען דאָך אומשטרייטבאַר און הייליק?
איך זוך איצט די גרענעץ פון ריינקייט און זינד.
און אפשר איז אמת, אז איך, איך בין שיילאַק,
און וואָר אז צו מצות כ'צאַפּ בלוט פון א קינד?

מיט שיכורע טריט איך דערשלעפּ זיך צום שפיגל.
ווער ביסטו, מיט ווייטיק אין אויגן? איך בין מיד.
עס יאָגט מיך א שרעק צו מיין טעכטערלס וויגל —
ווי ענלעך זי איז צום געקרייזיקטן ייד.

א קינד מיט גרויע האַר

כ'פארשטעל דאָס פנים מיט די הענט,
ווי ס'פלעגט מיין מאמע טאָן ביים בענטשן ליכט.
ס'האָט עפעס אויפגעלויכטן אומגעריכט
און ווי מיט פינצטערניש מיין אויג פארבלענדט.

געוויינט צו שטראַלן, ווי די ווירעס גראַד,
איך פלאַנטער זיך אין זייער נעץ אליין.
איך לערן זיך אויפסניי צו גיין —
א קינד מיט גרויע האַר ארום א ראַד.

1957

א האַרבסט אַזאַ...

א האַרבסט אַזאַ, אַזאַ מין האַרבסט,
וואָס שפייט מיט בלוט דורך רויטן בלאַט.
א האַרבסט אַזאַ, אַזאַ מין האַרבסט
פון גרויסער ליבע און פאַראַט.

א האַרבסט אַזאַ, אַזאַ מין האַרבסט,
מיט פּרילינג-וויין און ביטערניש,
ווען עפעס ווערט, ווען עפעס שטאַרבט
אין גרויסער שיין, אין ציטערניש.

א האַרבסט אַזאַ, אַזאַ מין האַרבסט,
ווען בלעטער-פאַל קלינגט הויך ווי שטאַל.
א האַרבסט אַזאַ, אַזאַ מין האַרבסט,
קאַן אויסהאַלטן דאָס האַרץ איין מאָל.

אַקטאַבער 1956

לאך מיד, טייערער, נישט אויס...

לאך מיד, טייערער, נישט אויס,
וואָס איך באַקוק אַ יעדער הויז,
און ווי אַ קינד, כ'פאררייס דעם קאַפּ,
באוונדער יעדן בלומען-טאַפּ,
אַ יעדער פאַרהענגל אין שויב
און אויף די גוימסן — יעדער טויב.
לאך נישט, טייערער, פון מיר,

לאך נישט, טייערער, פון מיר,
כ'וואַלט אַנגעקלאַפט אין יעדער טיר
און לויט דעם פרעגנדיקנס „ווער?"
וואַלט איך דערקאַנט, צי ס'איז אים שווער,
וואַלט איך פאַרשטאַנען שטיל אָן רייד,
צי ס'איז דערגאַן צו אים אַ פרייד,
צי ס'איז דערשוומען בלויז אַ טרער.

לאך מיד, טייערער, נישט אויס.
ווען פרייד דערקען איך אין אַ הויז,
ווען גליק דערזע איך דורך אַ וואַנט
ווערט רייכער מיט איין פרייד-בריליאַנט
דאָס בייטעלע, מיין גאַנץ פאַרמעג,
וואָס איך באַהאַלט אויף שוואַרצע טעג.

לאך נישט, טייערער, פון מיר,
ווען איך פאַרגעס, אויב איך פאַרליר
מיין בייטעלע פון ריינער פרייד

לעם עמעצנס א פרעמדער טיר.
דאָס רופט א טרער מיך שטיל, אָן רייד,
א נישט דערגאַנגען מענטשלעך גליק,
כ'גיב אָפּ א פרעמדע פרייד צוריק,
כ'גיב אָפּ א פרעמדע פרייד צוריק.

1956

אפאָרײַמען פֿון מאַן

פאַרשאַטנט, צווישן חורבות בלומען
צעלאָזן קנאַספֿן לאַנגזאַם, מיט פאַרדאַכט.

ס'ווערט אויסגעטרוקנט און פאַרוויסט דער ברונעם,
ווען אָפּגעפירט זיין קוואַל ווערט און פאַרמאַכט.

אויב ס'רייסט זיך אויף פֿון פּידל בלויז איין סטרונע,
אַנטלויפט דער ניגון און פאַרלירט זיין וועג.

דעם טיך וועט אויסגיטן דער קלענסטער רעגן־שטורעם,
אויב באַרג אַראָפּ ס'וועט גיין זיין ברעג.

דאָס האַרץ איז נישט קיין פּיש און קאָן נאָר איינמאַל
זיך לאָזן פּאַנגען, ווייל דער וואַרעם איז געשמאַק.

ווען ס'פּאַלן אינעם וואַלד די העכסטע ביימער,
ווערט לענגער אלץ דער שאַטן פֿון דער האַק.

1956

דו רעדסט צו מיר...

דו רעדסט צו מיר און זעסט, אז מיינע אויגן הערן
אן אנדער קול, נישט דיינס. מיין בליק איז פרעמד און ווייט.
דו שמייכלסט בלייך און שווער, און ווארפט מיר: „כ'זועל נישט שטערן...“
און איך, איך הער דיין שטים פון צווייטן ברעג פון צייט.

נעם אן מיד ביי דער האנט און וועק מיד אויף פון טרוימען,
באפריי פון צווייאיקייט, פון וויזיעס מיין בליק.
ס'זאל זיין גענוג איין טרער, דעם ווייטיק אפצושוימען,
גענוג איין קליינע פרייד, דאס הארץ זאל זיין פארוויגט.

מיין מאַרגנדיק ליד

דו ווארפסט מיר איצט פאַר מיינע נעכטיקע לידער
און זוכסט אויף מיין פנים חרטה.
קאַן זיין, אז מיין וואָרט, וואָס גייט אויף איצט, וועט ווידער
זיך מאַרגן פאַרציען מיט שאַטן.

קאַן זיין, אז מיין וואָרט וועט זיין מאַרגן א ליגן,
אז דאָס, וואָס איז ליב מיר, וועט וויי טאָן.
נאָר יעדער זיין אות האָט מיין בלוט אויסגעשריגן,
איך קאַן נישט קיין אמת, קיין צווייטן.

דו זעסט דאָס געוויקסל, וואָס בייגט זיינע בלעטער
אהין, צו די זוניקע פאַקלען?
א צווייגל ווערט קרום, נאָר דער וואַרצל, ער וועט דאָך
באַוואַקסן מיט ערד, זיך נישט וואַקלען.

כ'וועל פאַלן צען מאָל און מיט בלוט זיך באַגיסן,
און אויפשטיין און ווידער גיין ווייטער
מיט טרערן אין אויג, מיט א ריינעם געוויסן,
אין אייגענעם ווייטיק געלייטערט.

1956

שטילער מיין וואָרט

שטילער, מיין וואָרט. שטילער נאָך, שטיל.
נישט מיט קיין פייערווערק קום, נאָר מיט שיין.
קום, ווען דו מוזט, נישט ווען איך וויל,
זיי אזוי לאַנג, ווי מוזט אין מיר זיין.

שטילער, מיין וואָרט. אונטער דער ערד
ריזלט א קוועלעכל שטיל און געהעמט.
אינעם גערויש שטילקייט דערהער,
ברענג זי א גאנצע צו מיינע הענט.

שטילער, מיין וואָרט, באַרוועסע טריט
לויפן דורך פייערן, ווייטיק און מוט.
גיי מיט זיי מיט, גיי מיט זיי מיט,
איך זאָל דערקענען אויף דיר זייער בלוט.

1957

פּרילינג 1957

מיר שטייען איצט אַנטקעגן זיך, ווי פרעמדע.
געפלאַצט א ניגון און געוואָרן אויס.
די פליגלען דיינע — זילבער-גריין, ווי שטענדיק,
נאָר פאר מיין הימל זענען זיי צו גרויס.

ווי שיין דו ביסט אין אַרעאַל פון שטראַלן,
ווי רייף דו זעסט מיר אויס אין זון-פאַרגאַנג.
מיך זענען האַרבסטן, ווי די וועלף באַפאַלן,
ווען כ'בין געווען פון בענקשאַפט צו דיר קראַנק.

עס ווייסט די ערד, וווּ וואַקסן ס'וועט אַ בלימל,
פאר יעדער קערנדל איז שוין דער סוד אַנטפלעקט.
איך ווייס נישט, וואָס עס גרייט פאר מיר דער הימל,
א פּרילינג-רעגנדל, צי גרויע ווינטער-שרעק.

נאָר כ'קער נישט אום דאָס אויסגעטרוימטע רינגל,
וואָס האָט פאַרקנסט צו דיין געזאַנג מיין ליד.
עס איז אריינגעוואַקסן אין מיין פינגער,
געוואָרן פון מיין גוף א גליד.

כ'באַפריי דיך נישט פון יענע הייסע ווערטער,
נישט פון דער שבועה, כאַטש זי איז צעשטערט,
אז ס'וועט מיין גאַרטן בליען צווישן גערטנער,
אז פאַר מיין וואַרצל מילד וועט זיין די ערד.

איך בענק נאָך דיר און וויל דיין גלאַנץ פאַרגעסן
און ווידער ווערסטו פאַרן אויג דער טרוים,
צערייס מיין הימל, ער זאל ווערן גרעסער,
פאר דיינע פליגלען קלעקן זאל מיר רוים.

אַן מיין ברכה

אַן מיין ברכה האָט הייִנאַר דער קנאַספּ געבוירן —
כ'האַב אזויפיל אָנגעוווירן.

ווי אזוי איז דאָס געשען, כ'בין וווּ געוועזן,
ווען די בלום האָט צווישן גראָזן זיך געגרעזלט?

וועלכער דאָרן האָט פאַרשטאַכן מיינע אויגן
און א פאָרהאַנג צווישן מיר און ליכט פאַרצויגן?

שטייט א בלום איצט אין א בלומען־טאַפּ פאַרשלאָסן,
די קאַלירן אויפן טישטעד אויסגעגאַסן.

און איד קאָן נישט, און איד קאָן זיך נישט באַפרייען
פון דער שטילער, פון דער פאַרביקער לוויה.

אַן מיין ברכה האָט הייִנאַר דער קנאַספּ געבוירן —
כ'האַב אזויפיל אָנגעוווירן.

ווען א מענטש צו א מענטש איז א וואלף

אזויפיל איינזאמקייט אין לעבן אויסגעטרונקען
פון בעכער אָנגעפולטע פאר א פרעמדן טיש,
אזויפיל אָנגעציילט נישט אויסגעשטראַלטע פונקען,
וואָס זענען דורך איין ווינט געוואָרן אָפגעווישט.

פון אויגן־שפעלטלעך געשמיסן, ווי מיט ריטער,
איז וויפל מאָל מיין שמייכל אויסגעגאַנגען שטיל,
און נישט געקאָנט פארשטיין, צעטומלט און פארציטערט,
אז כ'האַב א גרויסן קאַן, נישט שפילנדיק, פארשפילט.

סאיז וויפל מאָל מיין האַנט אין לופט געבליבן הענגען,
ווען כ'האַב געזוכט אן אַנשפאַר אין א בייזער שעה.
איך טראָג דאָס אין מיין האַרץ, נישט ווייל איך וויל געדענקען,
נאָר ווייל עס קראַקעט אליץ נאָך איבער מיר די קראָ.

איך האַלט דעם אַטעם איין, מען זאל מיך נישט דערהערן,
גרייט יעדן קינד אין וויגל אָפטרעטן דעם וועג.
אַנטקעגן פרעכן וואָרט כ'קאָן נאָר אזוי זיך ווערן —
כ'נעם דעם געוועט נישט אָן אין וועלפישן געיעג.

ווי מאַכט מען עס, מיין קינד, אז דו זאַלסט אנדערש פילן,
אז דו זאַלסט דרייסטער גרייכן צו דיין חלק גליק?
נאָר דאָס וואַלט זיין דער לעצטער קאַן, וואָס כ'קאָן פארשפילן,
ווען איך זאל זעען גרינע פונקען אין דיין בליק.

1957

טריט אין דער נאכט

דער רעגן שמייסט מיט נאָסע האַנטעכער די שויבן,
דער ווינט צערייסט די נאָכט אויף שטיקער מיט געוויין.
ווער גייט עס איצט פאראינזאַמט־גיך דורך גאַסן טויבע
און קאַפעט אַויס די טריט, ווי טראַפנס אויף א שטיין?

איילט אפשר ווער צום פייפערײ פון צוגן ווייטע,
צו רעדער־קלאַפּעריי אויף רעלסן פון דער נאָכט?
און אפשר איז אין וועמענס האַרץ געוואָרן צייטיק
און טרייבט פון שטוב ארויס אויף רעגן, א פאַרדאַכט?

און אפשר קאָן זיך מער אן אינזאַמער נישט ווערן,
און ס'איז זיין הימל איצט — דער גליטשיקער אַספּאַלט,
און פארן אויג דער איינציק־לויכטנדיקער שטערן —
דאָס קליינע ליכטעלע, וואָס פון מיין פענצטער פאַלט.

זוכט ווער זיין גליק, וואָס איז געגאַנגען אים פארלוירן
אינמיטן העלן טאָג, אויף פלעצער פון א שטאַט,
און נעמט נישט אָן, און וויל נישט אַננעמען דעם גורל,
וואָס צייכנט ארום אים א פייערדיקע ראָד?

איך לויף ארויס אין נאָכט, די אַרעמס אויסגעצויגן,
און פאל, ווי א געשרײ, אין פינצטערניש אריין.
די גאַס איז פּוּסט, עס שלינגען דורשטיק מיינע אויגן
פון גליטשיקן אַספּאַלט אַ בלייכע פאַסמע שײן.

איך האָב באַוווּזן קוים...

איך האָב באַוווּזן קוים די שוועל אַריבערטערעטן,
איז שוין די טיר געווען נאָך מיר פאַרמאַכט.
איך בין געבליבן שטיין ביים ראַנד פון נאַכט.
איין אויגנבליק צו פרי — אן אייביקייט פאַרשפּעטיקט.

ווען איך זאָל קאַנען בלויו בין וואַנען נאַכט איז שוואַרץ,
בין סוועט א רוף טאָן מיר פון טיר א שליסל,
דעם הייסן צאָפּל צו פאַרשליסן
אין ענגן פאַנצער פון מיין האַרץ.

1957

צעשיידונג

נישט דער. נישט דער נאָך. נייק, נישט דער.
דער שניידט זיך איין אין נאכט, אין וואלד,
אין ווייטן.

א, יענער וועט דאָס הארץ מיינס איבערשניידן,
א, יענער וועט נישט אומקערן זיך מער.

פארהאלט, פארהאלט דעם צוג. פארהאלט!
ער פירט אוועק אין נאכט, אין וואלד,
אין פינצטערניש מיין שטערן.

סע זאָל אין חשכות, ווי אַ שטיין
מיין קאָפּ אַ פּאַל טאָן און פארגיין,
דערטרונקען ווערן.

פארהאלט, פארהאלט דעם צוג, פארהאלט! — — —

מיין וועלט

מיין וועלט, די ברייטע וועלט אין מיר
איז, ווי געווען, איז נישט גערירט,
איז אלץ נאך ראָז, איז אלץ נאך גרין,
ס'קאָן קומען יעדערער אַהין,
ס'קאָן קומען יעדער מענטש צו גאַסט,
פון מידקייט אַפטרײסלעך, די פיס
און אויסטאַן זיך פון פיין, פון האַס,
דאָרט ווערט א יעדער באַגריסט,
דאָרט ווערט א יעדער מענטש געטריסט —
מען פרעגט נישט דאָרטן, ווי ער הייסט.

מיין וועלט, די ברייטע וועלט אין מיר
איז, ווי געווען, איז נישט גערירט:
דאָרט איז אַ טרער נאך הייליק אלץ,
דאָרט קלאַפט עס נישט — דאָרט ברענט אַ האַרץ,
דאָרט וועלן קאלטע ווערטער גיך
און פאלשע — גייען אויס פארפרעמדט,
פון שטילע פונקען ווערט דאָרט ליכט,
קיין קליינע פרייד ווערט נישט פארשעמט,
נאָר אַ גערעכטער הייסט דאָרט העלד —
כ'פארבעט דיך אין מיין שיינער וועלט...

איך האָב געמיינט..

איך האָב געמיינט, אז דאָס איז גליק, ווען כ'האָב נאָך גליק געגארט.
איך האָב געמיינט, אז דאָס איז פרייד, ווען כ'האָב אויף פרייד געוואָרט.
א טוי וועקט אויף די הארטע ערד — האָב איך מיין הארץ געטרייסט,
ווען ווייטיק האָט דאָס וואכע אויג באדעקט מיט קאלטן שווייס.
די זון גייט אויף — האָב איך געזאָגט, מיט פּרילינג־פרייד און מוט
און נישט געווסט, און נישט געאנט, אז דאָס, אָז דאָס איז בלוט.
ווען ס'איז דאָס פינצטערניש געווען פאַר מיין פארשטאנד צו גרויס,
האָב איך געמיינט, אָז ס'איז נישטאָ, אָז ס'איז א שאַטן בלוין.
געהאסט דאָס שלעכטס און נישט געפילט, ווי ס'וואקסט, ווי ס'רייפט

— אין מיר —

א לעמעלע, א מילדע טויב און מאַרגן — אַ וואַמפיר.
אז מיין געוויסן ווערט געאיבט און צוגעווינגט דער קארק
צו בוקן זיך פאר שטאַרקערע, זיין קעגן שוואכע שטאַרק.
און ווען א פונק האָט אויפגעבליצט מיט צווייפל, האָט ער מיד
אין קעלערן געלאָשן זיך, אין גלויביקייט פאַרשמידט.
און ווען א וואָרט האָט אויפגעברויזט, א ניכטער וואָרט, א הארטס,
האָב איך פאַרשעמט געשליידערט עס אין אונטערערד פון האַרץ.
ביז ס'איז געוואָרן שטייף מיין בליק און פאר קאַלירן — שטום,
ווי דורך אַ פרעמדנס אויג איך וואָלט באַנומען דעם ארום.
ווער בין איך, ווער? אין שעה פון הארבסט ווהין וועל איך דערגיין?
ביי וועלכן נאָמען רופט מען מיך, ביי וועלכן — איך אליין?
דאָס אַש נאָך שרפות קילט און ברייט. צי איז אין מיר געווענדט
כ'זאָל, ווי אַ חורבה דאָ נישט שטיין, פאַרוויסט און אויסגעברענט?

צו...

אויב אמת איז, אז אנדערש קאן נישט זיין —
פון בלוט מען קאן זיך נאָר דורך בלוט באַפרייען,
איז ווער באשטימט די וואָג און מאָס פון פיין,
וואָס יעדער האַרץ דארף אָפגעבן צושטייער?

ווי ליגט דער תחום, וואָס הייסט נישט ווייטער גיין?
די גרענעץ — ווי עס הייבט זיך אָן דאָס שלעכטע?
ווער משפט מיך, אויב נישט מיין האַרץ אליין,
אויב מיין געוויסן טאָר נישט זיין מיין וועכטער?

און אפשר איז די לאסט פון בלוט צו גרויס,
די מאָס פון פיין, וואָס איז געפאלן אויף מיין חלק?
כ'בין אפשר שוואַך און ס'האלט דאָס האַרץ נישט אויס,
דאָס פרומע האַרץ, וואָס איז געבליבן הייליק?

פאַרוואָס האָסט דו מיר פריער נישט געזאָגט?
פאַרוואָס האָסט דו מיך נישט געוואָרנט פריער?
איך האָב אין זיך אַזאַ מין קראַפט פאַרמאָגט —
פאַרוואָס האָסט דו זי אויסגעלערנט קניען?

צעבונטעוועט, פון שטאַלצן ווייטיק קראַנק,
איך רייס איצט שטיקער פון מיין לייב און לעבן.

מיין גאַט, מיר טוט קיין איין מינוט פון מיינע טעג נישט באַנג —
איך האָב זיי פאר מיין אמת אָפגעגעבן.

רויטע בלעטער

געווידמעט ר. וויניעווסקא

און אויב היי-יאָר
וועט זיין דער האַרבסט
אַן רויטע בלעטער —
זאָרג נישט.
זיי גייען אלץ
נאָך אַפּ מיט בלוט
פון ווינט צעשמעטערט —
אין מיר פאַרבאַרגן.

און אויב דו ווילסט —
כ'צערײַס מיין האַרץ
און לאַז אַרויס זיי
פליען
אין הויכן ווינט
אויף נאַסער ערד
אין גרויען דרויסן —
שקיעהס.

און אויב דו ווילסט —
אין בלעטער-פאל
כ'וועל ווערן באלד
פאַרווייעט
מיט רויטע האַר
א גרוי געשטאַלט
מיט פוסטן וואַלד
אינצווייען.

און אויב דו ווילסט —
איך צינד זיך אָן
ביים הייסן אש
פון בלעטער
און פאל אראָפּ —
פון הארבסט די פאָן
אויף קאלטן שטיין
פון געטער.

און אויב דו ווילסט —
צערייס מיין הארץ
און פרוווי מיט פיס
צעטרעטן
דעם רויטן הארבסט
וועסט זען, ווי כ'שטאַרב
אינאיינעם מיט
די בלעטער.

אויטאביאגראפיע

זעץ זיך אוועק לעבן מיר אויף דער שוועל —
דו וועסט לעקן מיין האנט, איך וועל גלעטן דיין פעל,
וועסט באשמעקן מיין קני מיט דיין קילבלעכער נאָז
און באגלייטן מיט ווינקלען פון אויגן אין גראז
ווי א פייגעלע גריבלט זיך פלייסיק אין מיסט.
אַ, איך ווייס דאָך אפילו נישט, פריינד, ווער דו ביסט.

איך האָב דיך אמאָל אין מיין היכל געבראכט
פון א ליידיקער גאס אין א הארבסטיקער נאכט.
איך געדענק נישט ביי וועמען פון אונדז און פארוואָס
ס'האָט א טרער אויפן ברעג פון אַן אויג זיך געגלאָזט.
אפשר איז דאָס געווען גאָר א טראפנדל נאס,
אין א הארבסטיקער נאכט אויף א ליידיקער גאס.

יא, דאָס לעבן איז נישט אזוי לייכט, ווי דיר שיינט.
כ'האָב געהאט שוין אמאָל אזא הינטישן פריינד.
אינעם ווייטן אמאָל (אלט געוועזן צען יאָר)
כ'האָב געטראגן אויף יינגליש געשוירן די האָר,
און די מיאוסטע געווען — איך געדענק, ווי אצינד —
צווישן קינדער, און ער — צווישן גאסישע הינט.

נאָר דאָס האָט אונדז דאָך אויף א האָר נישט געשטערט
מיט זעקס בארוועסע פיס צו צעקלינגען די ערד.
ווי א העכערער דאך, ווי א בוים, ווי א פלויט

האַבן צייכנס געלאָזט אויף זיין פעל, אויף מיין הויט.
מיר האָבן, פארשייט, נישט געאנט, נישט געקלערט,
אז פארלאנגען צו האסטיקע זענען פארווערט.

נאַר ער האָט אויף לענגער פון מיר פארגעזענקט
דעם טעם פון קלעפּ און א ראץ פון א סענק.
אלץ זעלטענער פלעגט ער באגלייטן מיין שפיל,
ווען סע האָט זיך געוואָלט מיר צו הויך און צו פיל.
אלץ אַפּטער — באקוקן מיין פרייד פון דער זייט.
און איך, ווי דו זעסט, כ'בין נאָך אלץ נישט קיין לייט.

אַ, נעכט פון לבנהדיק-מילכיקער שיין!
איך האָב טריי מיט מיין פריינד מיטגעוואָיעט זיין פיין,
און אפשר אַן אייגענע טרער שוין געהאט.
ער פלעגט מיך נישט איינמאַל באקוקן מיט חשד:
א מענטש — נישט קיין מענטש? דאָס געוואָי אַפּגעהאקט
א פּאל צו טאָן פייכט מיט דער צונג צו מיין באק...

וואָס קוקסטו מיך אָן אזוי פאַרשנדיק-טריב?
כ'האַב געזען שוין אמאָל אזא הינטישן בליק,
פארשטאַכן מיט אייזערנע נאָדלען פון שרעק.
איך ווייס: וועסט, ווי ער, פון מיין ווינקל אוועק.
אין א שפעטן פארנאכט, אין א פריען באגין,
כ'וועל נישט וויסן פארוואָס, כ'וועל נישט וויסן ווהיין.

פארשעמט וועל איך זוכן אויף ווינט דיינע טריט —
ס'אנטלויפט דאָך אזוי פון מיין אומרו מיין ליד.
ווייזט אויס, אז עס טרייבט אייך דער זעלביקער שטיין,
ווייזט אויס, אז איך מוז שוין פארבלייבן אליין
ביז וואנען ס'וועט ווידער ווער קומען צו גאסט
פון א הארבסטטיקער נאכט, פון א לידיקער גאסט.

אן ענטפער

נאכט־שמעטערלינג, גרוי־פליגעלע, מיין פריינד,
ווי אומפארמיידלעך איז דיין קרייזן ארום פייער.
איך ווייס: דו וועסט באַצאָלן טייער
פאר דיין צו האַסטיקן געיעג נאָך שיין.

איך שטרעק צום גורל דיינעם אויס די הענט,
נאָר נישט דערפאר, וואָס איך וויל זיין דיין ריכטער.
איך האָב געקאָנט אמאָל א דיכטער,
וואָס האָט ביי ליכט די פליגעלען אָפגעברענט.

איך ווייס: ווען אלץ וואָלט אַנגעהויבן זיך אויפסניי,
פארבלענדט דו וואָלסט געוואָרן פונעם פייער ווידער
אזוי ווי ער, ווי זיינע לידער,
וואָס ווילן נישט פון וויזעס ווערן פריי.

ליבע

זיי מיר באַגריסט, זיי מיר געבענטשט
ליבע פון מענטש צו מענטש.

וואָס איז מיר גליק שטילינקערהייט,
אויב ס'איז נישטאָ דער מענטש צו מיין פרייד?

וואָס קאָן זיין גרויס, הייליקער ציל,
אויב ס'איז נישטאָ קיין מענטשלעך געפיל?

וואָס איז צו גרויס, וואָס איז צו שווער,
אויב ס'איז די ליבע מיר א געווער?

זיי מיר מיין קראַפט, זיי מיר א פלאַם,
וועל איך באַזיגן דעם שטאַלענעם ים.

זיי מיר מיין וואָר, זיי מיר א טרוים,
וועל איך באַצווינגען די ערד און דעם רוים.

זיי מיר, ווי לופט, זיי מיר, ווי ברויט,
וועל איך פאַריאַגן דעם שאַטן פון טויט.

זיי מיר באַגריסט, זיי מיר געבענטשט —
ליבע פון מענטש צו מענטש.

אינהאלט

5	פונוואגען קומט די פרייד צו מיר...
6	רחמנות
7	אומרו
8	שרעק
9	צום יידישן זעלנער
11	צו מיין אומגעקומענער
12	מיין יידיש קינד
15	נאטור-געזעץ
16	אָ פראַסט
17	אָ געדאנק
18	אויב דו דאַרפט זיין...
19	דו האָסט מיר געגעבן פֿון פֿורטקע דעם שליסל סיגאַט פֿאַרפֿלאַנטערט זיך אין מייע האַר
20	אָ כריזאנטעמע
21	אָ מיספֿאַרשטענדעניש
22	זוו קומט עס...
23	ליבע
24	דו ביסט גערעכט...
25	ערשטער שניי
27	ווען כִּבִּין אַ מיידעלע געווען אַ קליינס
29	מיין נאַכט־סימפּאַניע
30	ווו זענט איר?...
31	זאָל דו, מיין פֿריינד, ניט פֿאַרדריסן
32	פונוואגען קומט צו מיר דער אומעט
34	עמעט טיל
36	אויב...
39	פֿאַר יעדן שלעכט געשטעלטן שפּאַן
40	צו אַיינעם אַ פֿאַרטייער
41	צו...
42	אָ געשפרעך מיט אַ חבר

זייט

44	צו אן איינזאמען
45	פון אַ דיסקוסיע
47	צו מיין פארטיי
48	מיין וואָרט
49	***
50	צו סל...
51	בלעטלעך פון אַ ביאָגראַפיע
60	אַ פּלעק
61	אַ פרעמדער
62	מאי 1956
63	אַ חשבון מיט זיך
65	אַזוי זאָל מער נישט זיין
66	אַלטוואָרג
67	איך בענק שוין אַזוי...
68	צו אַ פריינד
70	צווישן חורבות אַ בוים
73	געזעגענונג
74	איך בין קאָרג געוואָרן
76	וואָס וועסטו ירשענען נאָך מיר, מיין טאָכטער?
77	אַ וויגליד
81	אַ גרוס
83	ווידער שוין...
85	איך שטיי אין דער נאָכט
86	אויף די ברעגן פון ווייסל
89	כ'הייב אויף אַ טאָסט...
90	אַ נאָכט
91	אַ קינד מיט גרויע האָר
92	אַ האַרבסט אַזא...
95	לאַך מיך, טייערער, נישט אויס
97	אַפּאַריזמען פון טאָג
98	דו רעדסט צו מיר...
99	מיין מאָרגנדיק ליד
100	שטילער, מיין וואָרט
101	פּרילינג 1957
102	אַן מיין ברכה
103	ווען אַ מענטש צו אַ מענטש איז אַ וואָלף
104	טריט אין דער נאָכט
107	איך האָב באַוויזן קוים...
108	צעשיידונג

דייט	
109	זיין וועלט
110	איך האב געמיינט
111	צו...
112	רויטע בלעטער
114	אויטאָביאָגראַפיע
116	אַן ענטפער
117	ליבע